

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Першы Нацыянальны форум
"Музеі Беларусі"
12 — 14 кастрычніка
пройдзе
ў Гродне.

**МУЗЕЙНЫ
ФОРУМ.
ШАНЦ ЁСЦЬ
У КОЖНАГА!**

НАМІНУЙЦЕСЯ!

Фота Андрэя СІРЫНЧАНА

С. 3

**ПАЛЕССЕ
КЛІЧА!**

С. 11

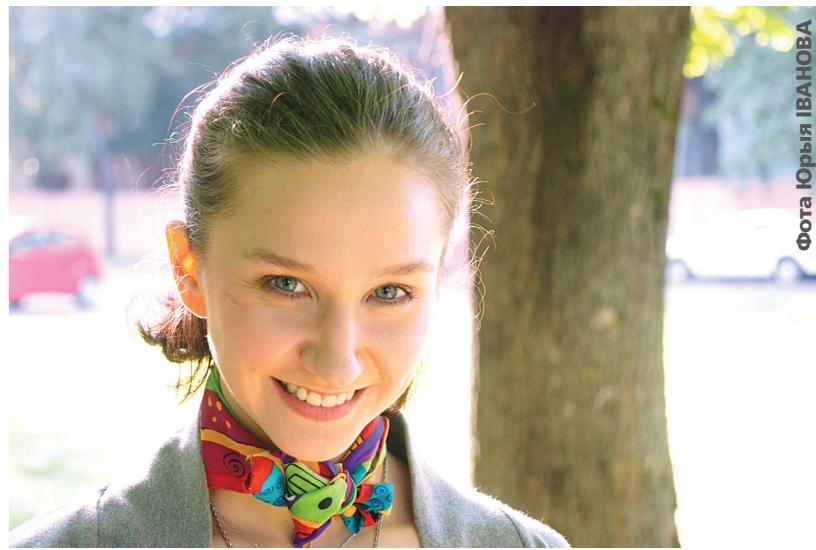
Беларусьфільм:

ПРАЕКТЫ, АЛЕ НЕ ПРАЖЭКТЫ
С. 7

**ДЫК КАГО МЫ
МАЕМ НА МЭЦЕ?**

ВЫНІКІ РАЗМЕРКАВАННЯ-2012
С. 4 — 5

ЭСТЭТКА ЛЮБОЎ

Фота Юрыя ІВАНОВА

С. 13

Фота Юрыя ІВАНОВА

МІРСКІ ЗАМАК: РЭАЛІЦІ... БЕЗ ПРЫВІДАЎ

С. 2 — 3, 6

Аб'ява*

ОТКРЫТОЕ АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО
ГОМЕЛЬБЕЛПРОМКУЛЬТУРА

единственное
специализированное
предприятие
по производству
мебели
и оборудования
для библиотек
и учреждений культуры
предлагает

кафедры, стеллажи,
столы, шкафы, банкетки,
трибуны, мольберты
г. Гомель, ул. Барыкина, 82 "Б"
0232 408-172, 408-182;
+375 29 681 15 30
www.GBPK.by

Мірская замка

зеі. — Не пустыюць і гасцініца з канферэнц-залай ды рэстаранам.

Выпускніца географічнага факультэта БДУ Юлія Антановіч пасля атрымання дыпло-

ма вырашыла працаваць блізу родных мясцін. Таму менш чым месяц таму ўладкавалася працаваць у Мірскі замак экскурсаводам, а пад час невяліччай фотасесіі, якую па просьбе

фатакарэспандэнта Юрыя Іванова арганізавала дырэктар комплексу, з відэачным задавальненнем выканала ролю княгіні, сфатаграфавалася на фоне аднаго з двух знакамітых фламандскіх габеленаў XVII стагоддзя, што знаходзіцца ў музеях нашай краіны. Сваёй працай Юлія вельмі задаволена, хоць яшчэ і не паспела атрымаць першую зарплату. Але галоўнае ўжо адбылося: яна працуе ў замку!..

Нават некалькі гадзін знаходжання за старымі мурамі карэспандэнтам “К” хапіла, каб прасякнуцца той пачэснай місіяй, якую выконвае калектыў комплексу і яго кіраўнік.

У Мірскім замку пабывалі Антон СІДАРЭНКА і Юрый ІВАНОЎ (фота), нашы спецкарэспандэнты Мінск — Мір — Мінск

Думкі і развагі дырэктара комплексу Вольгі Папко чытайце на старонцы 6.

1 верасня — “выпускны”?

З 19 жніўня па 1 верасня ў беларускай сталіцы працуе Міжнародная летняя тэатральная школа “Supremeda”. Праект, арганізацыйна-падрыхтоўчая стадыя якога доўжылася цягам двух гадоў, змог рэалізавацца дзякуючы падтрымцы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі і Інстытута Гётэ ў Мінску.

Цягам двух тыдняў маладыя беларускія рэжысёры і драматургі, а таксама акцёры як сталічных, так і рэгіянальных тэатраў разам з еўрапейскімі медыя-дзайнерамі займаюцца пошукам

кропак судатыкнення тэатральнага і візуальнага мастацтваў. Традыцыйны рабочы графік удзельнікаў летняй школы складаецца з дзвюх частак. Першая, тэарэтычная, уяўляе з сябе сістэму семінараў. Пад час другой, практычнай, імправізаваныя творчыя групы сумесна ствараюць тэатральныя мініяцюры, якія сьвідучаць у праект “Вавілонская вежа”. Акурат ім на сцэне Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі і завершыцца “Supremeda”.

На пытанне аб тым, навошта патрэбнае сёння змяшэнне і ўзаемапрацікненне розных відаў мастацтваў, ініцыятар і мастацкі кіраўнік праекта, харэограф Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь Вольга Кастэль пажук: “Тэатр — гэта няспыннымі крокамі ў самых розных накірунках. І нават тыя, хто прытрымліваецца тра-

дыцыйнага погляду на мастацтва, для таго, каб падтрымліваць і развіваць традыцыі, мусяць увесь час эксперыментавалі, бо толькі эксперымент, схільнасць да адкрыцця новага, нязвяданага жыццёва сапраўднае мастацтва...”

Каменціруючы будні “навуэнцаў” “Supremeda”, Вольга распавядае: “Удзельнікі летняй школы вельмі хутка знайшлі агульную мову. Больш за тое: нашы, беларускія, рэжысёры літаральна з першых жа дзён працы запалілі замежных сутворцаў сваёй энергіяй, працаздольнасцю, ініцыятыўнасцю. А яшчэ — літаральна ўсе, хто прыехаў да нас з-за мяжы, адзначалі: за тыя некалькі дзён, што яны правялі ў Мінску, дзякуючы стасункам з нашымі хлопцамі ды дзяўчатамі, а таксама сумеснай працы, яны цалкам змянілі “карцінку” сваіх “завочных” уяўленняў пра Беларусь”.

Т.К.

Праекты старажытнага

Праз некалькі гадоў у самым сэрцы сталіцы паўстане забавляльны гісторыка-архітэктурны комплекс “Мінскае замчышча”, працу над якім плануе распачаць прадпрыемства “Мінская спадчына” ў 2014 годзе.

Па звестках дырэктара прадпрыемства Паўла Шыкунца, ужо распрацавана праектная дакументацыя, якая прайшла экспертызу. Сярод іншага, праект

прадугледжвае стварэнне археалагічнага музея, будынка Музея гісторыі горада, аднаўленне брукаванага, элементаў ранейшых камунікацый, а таксама макет адной з першых праваспаўных цэркваў, што раней існавала ў Мінску. Пры гэтым у комплексе будуць выкарыстоўвацца інтэрактыўныя тэхналогіі.

Комплекс, узвядзенне якога будзе фінансавана, у тым ліку, з дзяржаўнага бюджэту, плануецца размясціць на плошчы амаль у пяць гектараў у межах ракі Свіслач, праспек-

та Пераможаў, вуліцы Максіма Багдановіча, станцыі метро “Няміга” і пляцоўкі каля Палаца спорту.

“Мінскае замчышча” будзе складацца з трох частак. Першая — падземны амфітэатр на 240 месцаў з галерэямі і экспазіцыяй каштоўных археалагічных знаходак. Другая частка — інтэрактыўная, будзе змяшчаць музейныя экспанаты ў натуральную велічыню. Трэцяя частка комплексу — Ніжні рынак, дзе з’явіцца гандлёвыя рады, адкрытыя крамы з навесамі і павільён пад тэнтам “Тэатр-балган”.

Увага! Музейны форум!

Зарэгістравана ў Нацыянальным рэестры прававых актаў Рэспублікі Беларусь 18 чэрвеня 2012 г. № 8/26013 ПАСТАНОВА МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

28 мая 2012 г. № 29

АБ ЗАЦВЯРДЖЭННІ ІНСТРУКЦЫІ АБ ПРАВЯДЗЕННІ НАЦЫЯНАЛЬНАГА ФОРУМУ “МУЗЭІ БЕЛАРУСІ”

На падставе падпункта 5.10 пункта 5 Палажэння аб Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь, зацверджанага пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 30 кастрычніка 2001 г. № 1558 “Вопросы Министерства культуры Республики Беларусь”, Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ПАСТАНАЎЛЯЕ:

1. Зацвердзіць прыкладзеную Інструкцыю аб правядзенні нацыянальнага форуму “Музеі Беларусі”.
2. Дадзеная пастанова ўступае ў сілу пасля яе афіцыйнага апублікавання.

Міністр П.П.Латушка

УЗГОДНЕНА

Міністр адукацыі Рэспублікі Беларусь С.А.Маскевіч
30.03.2012

УЗГОДНЕНА

Міністр фінансаў Рэспублікі Беларусь А.М.Харкавец
21.05.2012

УЗГОДНЕНА

Старшыня Віцебскага абласнога выканаўчага камітэта А.М.Косінец
27.03.2012

УЗГОДНЕНА

Старшыня Гродзенскага абласнога выканаўчага камітэта С.Б.Шапіра
17.03.2012

УЗГОДНЕНА

Старшыня Магілёўскага абласнога выканаўчага камітэта П.М.Руднік
17.03.2012

УЗГОДНЕНА

Намеснік Міністра транспарту і камунікацый Рэспублікі Беларусь А.А.Несцяровіч
30.03.2012

УЗГОДНЕНА

Старшыня Брэсцкага абласнога выканаўчага камітэта К.А.Сумар
03.04.2012

УЗГОДНЕНА

Старшыня Гомельскага абласнога выканаўчага камітэта У.А.Дворнік
17.03.2012

УЗГОДНЕНА

Старшыня Мінскага абласнога выканаўчага камітэта Б.В.Батура
17.03.2012

УЗГОДНЕНА

Старшыня Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта М.А.Ладуцька
28.03.2012

ЗАЦВЕРДЖАНА

Пастанова Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь 28.05.2012 № 29

ІНСТРУКЦЫЯ АБ ПРАВЯДЗЕННІ НАЦЫЯНАЛЬНАГА ФОРУМУ “МУЗЭІ БЕЛАРУСІ”

1. Дадзенай Інструкцыяй вызначаецца парадак арганізацыі і правядзення нацыянальнага форуму “Музеі Беларусі” (далей — форум), прадугледжанага Дзяржаўнай праграмай “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гады, зацверджанай пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 26 снежня 2010 г. № 1905 (Нацыянальнай рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2011 г., № 11, 5/33091).

2. Форум праводзіцца ў мэтах падтрымкі музейнай справы ў Рэспубліцы Беларусь, стымулявання творчых ініцыятыў, заахвочвання музейных работнікаў, якія ўнеслі значны ўклад у вывучэнне, захаванне і папулярнаваць культурных каштоўнасцей, прыцягнення ўвагі шырокіх колаў грамадства да шматпаўнамоцнага музейнай дзейнасці.

3. Форум праводзіцца Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь (далей — Міністэрства культуры) сумесна з абласнымі (Мінскім гарадскім) выканаўчымі камітэтамі ў 2012 і 2014 гадах. Месца і тэрмін правядзення форуму вызначаюцца Міністэрствам культуры.

4. Міністэрства культуры зацвярджае склад арганізацыйнага камітэта форуму (далей — аргкамітэт).

5. Аргкамітэт зацвярджае графік падрыхтоўкі і праграму форуму, эскізы афармлення вядучых прэзентацыйных глянцовак, сімволіку, фарміруе спіс удзельнікаў форуму, разглядае пытанні запрашэння міжнародных экспертаў, вырашае іншыя пытанні, звязаныя з арганізацыяй і правядзеннем форуму.

6. У рамках форуму праводзіцца прэзентацыя экспазіцыі форуму, конкурс “Музеі Беларусі — трэціму тысячагоддзю” (далей — конкурс), навукова-практычныя семінары, “круглыя сталы” і іншыя мерапрыемствы.

7. Тэрмін правядзення конкурсу вызначаецца Міністэрствам культуры.

8. Інфармацыя аб правядзенні конкурсу размяшчаецца не менш чым за месяц да пачатку яго правядзення на афіцыйным сайце Міністэрства культуры, у газеце “Культура”, у глабальнай сетцы Інтэрнэт і павінна змяшчаць звесткі пра час, месца правядзення конкурсу, умовы конкурсу, крытэрыі і парадак ацэнкі прадстаўленых матэрыялаў, парадак і тэрмін аб’яўлення вынікаў конкурсу, а таксама іншыя неабходныя звесткі.

9. Удзельнікамі конкурсу могуць быць музеі і галерэі Рэспублікі Беларусь (далей — удзельнікі).

10. Конкурс праводзіцца па наступных намінацыях: “Гран-пры” — прысуджаецца аднаму удзельніку, які прадставіў лепшую экстазію на форуме, лепшыя матэрыялы ў адной або некалькіх намінацыях; тэматычныя — прысуджаюцца аднаму удзельніку па кожным тэматычным накірунку: “Лепшае навуковае праектаванне экспазіцыі”; “Лепшае мастацкае праектаванне экспазіцыі”; “Лепшая арганізацыя міжнароднай выставкі”; “Лепшая арганізацыя выставкі з уласных фондаў”; “Лепшая публікацыя аб музейных прадметах”; “Лепшы музей па арганізацыі культурна-адукацыйнай дзейнасці”; “Лепшае захоўванне музейных прадметаў”; “Лепшая работа рэстаўратора”; “Лепшае музейнае выданне”; “Леп-

шае прадстаўленне музея ў сродках масавай інфармацыі”; “Лепшая партнёрская дзейнасць”; “Лепшы музей па арганізацыі турыстычнага абслугоўвання”; “Лепшы музей па арганізацыі культурна-адукацыйнай дзейнасці па партрыятычным выхаванні моладзі”.

11. Для ўдзелу ў конкурсе яго удзельнікі да 1 верасня ўключна накіроўваюць у Міністэрства культуры заяўку з паметкай: “На конкурс”. Заяўка павінна ўтрымліваць звесткі аб намінацыі, у якой удзельнік жадае прымаць удзел.

Конкурсныя матэрыялы, прадстаўленыя пазней за пазначаны тэрмін, да ўдзелу ў конкурсе не дапускаюцца. Дата прадстаўлення конкурсных матэрыялаў, якія дасялаюцца па пошце, вызначаецца па паштовым штэмпелі адпраўшчыка.

12. Да заяўкі прыкладаюцца конкурсныя матэрыялы: канцэпцыя, DVD-дыск з фотазапісамі ці відэазапісамі, навуковыя публікацыі, рэцэнзіі і водгукі, іншыя матэрыялы, неабходныя для прэзентацыі ў намінацыі (сцэнарны план, праграма).

Конкурсныя матэрыялы прадстаўляюцца на беларускай або рускай мове ў двух друкаваных экзэмплярах і версіі на электронным носбіце (у запячатаным выглядзе).

Пры ўдзеле ў некалькіх намінацыях конкурсныя матэрыялы дасялаюцца па кожнай намінацыі асобна.

13. Конкурсныя матэрыялы прадстаўляюцца па выніках дзейнасці удзельнікаў, ажыццяўляемай у рамках Дзяржаўнай праграмы “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гады, за апошнія два гады, якія папярэднічаюць даце пачатку конкурсу.

14. Конкурсныя матэрыялы разглядаюцца журы на закрытым пасяджэнні. Склад журы зацвярджаецца Міністрам культуры Рэспублікі Беларусь.

15. Раённае прымяецца ў прысутнасці не менш як паловы складу журы адкрытым галасаваннем прастай большасцю галасоў прысутных. Раённае журы афармляецца пратаколам, што падпісваецца ўсімі членамі журы, якія прынялі ўдзел у галасаванні.

16. Пры вызначэнні пераможцаў конкурсу асноўнымі крытэрыямі з’яўляюцца: высокі прафесійны ўзровень работ; наўнасць арыгінальных ідэй, інавацыйных падыходаў; папулярнаваць музейных прадметаў, музейных калекцый, нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей; прыцягальнасць музейнай дзейнасці для патэнцыйных партнёраў з розных сфер дзейнасці; адметнасць прэзентацыйнай формы.

17. Вынікі конкурсу абвешчаюцца на ўрачыстай цырымоніі закрыцця форуму, дзе пераможцам уручаюцца дыпломы. Пры наўнасці пазабюджэтных сродкаў пераможцам выплачваюцца грашовыя прэміі, уручаюцца прызы. Памер грашовых прэмій вызначаецца аргкамітэтам у залежнасці ад памеру наўных пазабюджэтных сродкаў.

18. Інфармацыя аб выніках конкурсу размяшчаецца на працягу 10 дзён з дня абвешчання вынікаў у сродках масавай інфармацыі, указаных у пункце 8 дадзенай Інструкцыі.

19. Па выніках правядзення форуму арганізацыямі і грамадскімі аб’яднаннямі могуць быць устаноўлены за кошт пазабюджэтных сродкаў дыпломы і спецыяльныя прэміі ў намінацыях: “За вернасць прафесіі”; “Лепшы кіраўнік музея”; “Лепшы рэгіянальны музей”; “Лепшае прадстаўленне музея на экспазіцыі форуму”.

20. Фінансаванне расходаў, звязаных з арганізацыяй і правядзеннем форуму, ажыццяўляецца ў межах сродкаў рэспубліканскага і мясцовых бюджэтаў, прадугледжаных на правядзенне цэнтралізаваных мерапрыемстваў, а таксама за кошт іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Працяг тэмы

Спачатку — статыстыка. Як паведамляе кансультант аддзела ўстаноў адукацыі і работы з творчай моладдзю Міністэрства культуры краіны Галіна Хацешава, тры нашы ВНУ культуры выпусцілі сёлета 1193 чалавекі, з іх размеракаваць трэба было 721-го. Ледзь не палова іх — гадаванцы Белдзяржуніверсітэта культуры і мастацтваў. Накіраванне на працу атрымалі 689 выпускнікоў. Права самастойнага працаўладкавання са 144 чалавек выкарысталі 38, у тым ліку па льготях — 31, з-за адсутнасці рабочага месца — 7. Нават 6 "платнікаў" з Акадэміі мастацтваў і 14 з БДУКіМ выказалі жаданне атрымаць накіраванне на працу і статус маладога спецыяліста... Дык вось, статыстыка як статыстыка. Выкладчыкі выкладаюць — студэнты вучацца і атрымліваюць дыплумы. Аднак чарговы "культурны" выпуск, як падаецца, не надта ўплывае на стабілізацыю кадравай абстаноўкі ў рэгіёнах. Паспрабуем заглябіцца ў праблему. Паклічам у дапамогу экспертаў: рэктара БДУКіМ Барыса Святлова, першага прарэктара Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Святлану Вінакураву і першага прарэктара Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Юрыя Златкоўскага.

"Залаты фонд" — мэтавікі

На 447 выпускнікоў-бюджэтынікаў БДУКіМ атрымаў 870 заявак (запыт удвая перавысіў прапанову). Размеркаваны ўсе, у тым ліку і магістранты (выключэнне тут — адзінкавае: для выпускніцы са спецыяльнасцю "Мастацтва эстрады, прадзюсарства" ў Мінску не знайшлося працы, і яна, маючы бацьку-інваліда, атрымала права самастойнага ўладкавання). У рэгіёнах накіравана больш за 60 працэнтаў размеркаваных выпускнікоў, 66 выпускнікоў — у сельскую мясцовасць, 9 з іх — у аграгарадкі. Як запэўнівае Барыс Святлоў, да месцаў працы даязджаюць усе. Іншая справа — ці з'яўляюцца яны паўнаўладкаванымі даўгатэрміновым "кадравым фондам", здольным на пастаянны прафесійны рост. Практыка паказвае: не з'яўляюцца.

Значыць, увесь спадзеў (і кіраўнік БДУКіМ з гэтым цалкам пагаджаецца) — на мэтавікі. Сёлета ад універсітэта на працу ў тры аддзель, з якімі былі заключаны дамовы аб мэтавай падрыхтоўцы, накіравана 37

Ёсць пытанне!

Вясной, выпраўляючыся ў чарговую камандзіроўку з аўтавакзала "Усходні", я не пазнаў знаёмага інтэр'ера залы чакання: знікла мазаіка, якая надала гэтаму выключна функцыянальнаму памяшканню некаторую прывабнасць. Аўтавакзал быў пабудаваны ў першай палове 80-х гадоў мінулага стагоддзя і для свайго часу выглядаў вельмі эфектна. Тады ж ён быў аздоблены мазаічным пано "Юнацтва" работы Віталія Карнеева. Паводле канонаў тагачаснай эстэтыкі, юнацтва выяўлена праз вобраз аптымістычна-рамантычны: падлеткі і коні. Глядзіш — і згадваеш культывае палатна рускага жывалісу "Купанне чырвонага каня" Пятрова-Водкіна. І вось мазаіка знікла...

Насамрэч мазаіка засталася, дзе была, але яе чамусьці зашылі металічнымі лістамі. Без гэтай каляровай плямы зала чакання стала зусім аскетичнай, каб не сказаць панурай. Адсутнасць манументальнага твора заўважыў не толькі я. Пазней, ужо калі займаўся гэтай тэмай, былі тэлефанаванні ў рэдакцыю ад неаб'якавых да гарадской эстэтыкі людзей. Іх цікавіла тое ж, што і мяне: лёс мазаічнага пано. Яго прыкрылі, каб не папсаваць пад час чарговага касметычнага рамонтна памяшкання, або мазаіку рыхтуюць да дэмантажу?

Па вяртанні з той камандзіроўкі паспрабаваў па тэлефоне высветліць, чаму мазаіку закрылі ад вачэй.

учарашніх студэнтаў. Пра 14 размеркаваных "платнікаў" я ўжо казаў.

Цяпер — пра агульны паказчык выпуску Акадэміі музыкі. Юры Златкоўскі зазначае, што ад агульнай колькасці выпускнікоў размеркавана 87 працэнтаў. Астатнія — ільготнікі з правам самастойнага ўладкавання. Па меркаванні прарэктара, гэта — нармальны паказчык. Прадстаўніка кіраўніцтва ВНУ насцярожвае іншы факт: дзве цымбалісткі і дамыстка працаўладкоўваліся самі, бо ім не знайшлося рабочага месца. Юры Златкоўскі перакананы: варта заняцца сур'ёзнымі даследаваннямі рынку працы. Досыць слушная прапанова, але аналіз у фармаце "постфактум" звязе папулярнасць народных інструментаў да нуля.

"Размеркавальная" праблема для Акадэміі мастацтваў узнікла, як вядома, у сувязі з тым, што "Беларусьфільм" змяніў умовы гаспадарання і не змог гарантаваць прадастаўленне працы для выпускнікоў БДАМ па спецыяльнасцях "Рэжысура (мастацкі фільм)" і "Кінатэлеаператарства".

Металічная "камізэлька":

Ад дырэкцыі аўтавакзала нічога ўцямнага не пачуў. Выглядала так, нібыта асобы, непасрэдна адказныя за гэтую транспартную ўстанову, не ведаюць, што на "Усходні" робіцца. Яны ж параілі мне, калі я такі дапытлівы, звярнуцца ў Камунальнае ўнітарнае прадпрыемства "Мінсктрансу", якому аўтавакзал падпарадкаваны.

Сакратарка ў прыёмнай галаўной арганізацыі паведала, што будаўніцтвам і рамонтам займаецца спецыяльны аддзел. Тэлефаную яго начальніку. Першае, чым пацікавіўся мой суразмоўца, ад каго быў сігнал у

Насамрэч мазаіка засталася, дзе была, але яе чамусьці зашылі металічнымі лістамі. Візаві ў "Мінсктрансе" паведамляе мне: "Усходні" патрабуе рэканструкцыі, якая ахопіць усю структуру гэтага аўтавакзала, а значыць, і яго інтэр'еры. Маецца адпаведны дызайн-праект. "А што будзе з мазаікай?" — пытаюся я. У адказ чую: будынак — не помнік архітэктуры, не гісторыка-культурная каштоўнасць...

рэдакцыю. Адказваю, што цікаўлюся па ўласнай ініцыятыве. Візаві паведамляе мне: "Усходні" патрабуе рэканструкцыі, якая ахопіць усю структуру гэтага аўтавакзала, а значыць, і яго інтэр'еры. Маецца адпаведны дызайн-праект. "А што будзе з мазаікай?" — пытаюся я. У адказ чую: будынак — не помнік архітэктуры, не гісторыка-культурная каштоўнасць... Што ж, прашу азнаёміць мяне як журналіста рэспубліканскай газеты з праектам рэканструкцыі аўтавак-

У выніку тры рэжысёры змушаны заняцца справай, звязанай з другой кваліфікацыяй, — педагагічнай дзейнасцю. БДАМ — устаноў спецыфічная, элітарная. З колішніх яе выпускнікоў у раённых аддзелах культуры, як пераканала мяне журналісцкая практыка, мастакамі-выкладчыкамі ДШМ ды кіраўнікамі народных тэатральных калектываў працуюць адзінкі. Тым не менш, па словах Святланы

"вясковыя" надбаўкі). Цудоўна разумею пры гэтым, што любы старшыня райвыканкама, заклапочаны няўхільным развіццём земляробства і жывёлагадоўлі, можа катэгарычна абвергнуць гэтае "павінны". Маўляў, а ці варта ўсебаковага клопату чалавек, які праз пару гадоў з радасцю памяняе клубныя ці бібліятэчныя клопаты на прафесію офіснага менеджара па продажы абы-чаго. І старшыня мае рацыю. Як і начальнікі

лоў, а значна раней.

Але фактам застаецца і тое, што на месцах прафарыентацыйная дзейнасць па вышукванні будучых студэнтаў БДУКіМ калі і вядзецца, дык бессістэмна. У выніку колькасць мэтавікаў зольшага не кампенсуе колькасць работнікаў, што сыходзяць на пенсію. І выснова тут адзіная: без замоўленых "легіянераў", гэта значыць, немясцовых маладых

Развітанні больш, чым спатканні, або Якімі будуць кадравыя скрыжаванні?

Навучаем офіс-менеджараў?

Дорага!

Вінакуравай, сёлетнія выпускнікі Акадэміі мастацтваў будуць працаваць у Наваполацку, Барысаве, Мінскім раёне. Але гэта выключэнне на фоне таго, што выхаванцы названай ВНУ скіраваны на дзейнасць у абласных цэнтрах і ў сталіцы.

Кадравую клубную ды бібліятэчную палітыку рэгіёнаў, такім чынам, дыктуе менавіта БДУКіМ. Пра ягоных выпускнікоў — і далейшая гаворка.

Колькі каштуе малады спецыяліст?

Дорага. І гаворка тут не пра грошы, затрачаныя на яго навучанне ў ВНУ, а пра тую сродкі, якія мясцовыя ўлады павінны ўкладзіць у замацаванне работніка-пачаткоўца (больш-менш прыстойнае жыллё,

аддзелаў культуры, што наракаюць на недастатковую практычную падрыхтаванасць учарашніх студэнтаў для выніковай працы ў вясковых умовах.

Рэктар БДУКіМ з пастаноўкай названай праблемы пагаджаецца. Такая структура сённяшняга навучання, кажа ён, што на студэнцкую практыку адводзіцца недаравальна мала часу. І яшчэ адзін нюанс, без уліку якога навучальны працэс не будзе адпавядаць сучасным патрабаванням: размеркаваннем студэнта займацца варта не на апошнім курсе, перакананы Барыс Свят-

спецыялістаў, пакуль не абысціся. А ў справе іх надзейнага замацавання ў рэгіёнах, па меркаванні Барыса Святлова, мясцовыя ўлады недапрацоўваюць недаравальна. І ў гэтым — адна з прычын зніжэння прэстыжу прафесіі работніка культуры.

Пэўная віна аддзелаў культуры і ў тым, заўважае рэктар БДУКіМ, што не надта эфектыўна выкарыстоўваецца такі кадравы рэзерв, як прафесійная перападрыхтоўка і ва Універсітэце культуры, і ў Інстытуце культуры Беларусі. "У нас была сёлета магчымасць, — паведамляе Барыс Святлоў, — прыняць на скарочаны тэрмін навучання

заіку, што згадваецца ў анталогіях беларускага мастацтва, увогуле знішчыць...

Але ў Міністэрстве мне паведалі: згаданы "Збор помнікаў..." сёння ўжо не "ахоўная грамата" — цяпер гэта толькі інфармацыйна-даведчае выданне. У 1994 годзе пачаў стварацца "Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь", і да 2001-га "Збор помнікаў..." і Дзяржаўны спіс існавалі паралельна. А потым урад аваяваў пастановай было скасавана рашэнне Савета Міністраў Беларускай ССР 1984 года, якое надавала Збору статус афіцыйнага дакумента. Напрыканцы размовы мне параілі звярнуцца ў Саюз мастакоў. Мо там рады дадуць...

У БСМ адказалі, што яны як грамадская арганізацыя абараніць мазаіку ў інтэр'еры аўтавакзала не могуць: не маюць паўнамоцтваў. Каб быў жывы аўтар мазаікі, мела б сэнс пагутарыць з ім. Ён парупіўся б пра лёс свайго самага вядомага твора. Але Віталь Карнеў ужо пайшоў з жыцця...

Набліжаўся час афіцыйнага адказу з "Мінсктрансу". Я патэлефанаваў, каб высветліць, на якой стадыі пытанне. У прыёмнай мне далі нумар супрацоўніка, каму было даручана працаваць з нашым лістом. Ён быў не той чалавек, з якім я меў папярэднюю размову. Паводле яго слоў, у дадзены момант праект работ па вакзале на ўзгаданні, але праз колькі дзён зноў будзе ў "Мін-

сктрансе". Вось тады мы стэлефануем, і я, нарэшце, пабачу праект. Але калі ў дамоўлены час набраў нумар, суразмоўца перанёс сустрэчу на месяц, пры гэтым дадаўшы, што ў пытанні, якое мяне цікавіць, ён не надта дасведчаны. А на маё пытанне, ці прадугледжвае дызайн-праект абнаўлення вакзала захаванне мазаікі, суразмоўца адказаў: "Там усё будзе новае".

Неўзабаве рэдакцыя атрымала з "Мінсктрансу" афіцыйны адказ за подпісам генеральнага дырэктара: "На Ваш зварот дзяржаўнае прадпрыемства "Мінсктрансу" даводзіць, што распрацоўка праектна-каштараўнай дакументацыі на рэканструкцыю аўтавакзала "Усходні" ў 2012 годзе не плануецца".

Па сутнасці, нам адказалі на пытанне, якога мы не задавалі. Нам трэба было ўбачыць праект, а з дадзенага тэксту немагчыма зразумець, ці існуе той праект увогуле. Між тым, пра яго наяўнасць я чуў, як бачыць, прынамсі, ад дзвюх афіцыйных асоб у "Мінсктрансе". Такім чынам, лічыць тэму закрытай не выпадае. Будзе працяг.

Я свядома не называю імянаў і прозвішчаў сваіх суразмоўцаў з "Мінсктрансу", якія так і не далі інфармацыю, што не ўяўляе з сябе дзяржаўнай альбо ведамаснай тэмаціца. Бо, па-першае, спадзяюся на паразуменне. А па-другое, я іх па-свойму разумею: ніхто не хоча падпусціць да сваіх спраў людзей выпадковых, здольных праз сваю дапытлівасць

бібліятэкараў. Мы іх не набралі!.."

І з гэтай нагоды — каментарый кансультанта аддзела ўстаноў адукацыі і работы з творчай моладдзю Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Галіны Хацешавай. З часоў набору сёлетніх выпускнікоў у нашы ВНУ, кажа яна, прайшло пяць гадоў, кадравая сітуацыя за гэты перыяд істотна змянілася. Так, для асобных выпускнікоў не знайшлося рабочых

каванню на першае месца працы. Таму кадравую сітуацыю Галіна Хацешава не лічыць правальнай. Яна цалкам падтрымлівае жаданне рэктара БДУКІМ накіроўваць студэнтаў на перадавыя практыку менавіта ў той рэгіён, дзе ён праз год і атрымае першае месца працы. І менавіта такая прагназаванасць размеркавання, пераканана Галіна Хацешава, дазволіць павысіць адказнасць аддзела культуры за лёс маладога спецыяліста, дапаможа хутчэй адаптаваць выпускніка да ўваходжання ў прафесію.

Філіялы не панацэя, але...

Стабілізаваць кадравую сітуацыю, я проста пераканана, дапаможа ўтварэнне дадатковых філіялаў нашых ВНУ ў рэгіёнах краіны. За гэта, дарэчы, усё часцей выказваюцца і начальнікі аддзелаў ды ўпраўленняў культуры, занепакоеныя старэннем кадры і хранічным недахопам мэтваікаў.

Першы прарэктар Акадэміі музыкі Юрый Златкоўскі распавядае, што філіялы ўстановы дзейнічалі ў Віцебску, Брэсце, Гродне, Гомелі, але не здолелі ўзняцца на належны ўзровень выкладання. У выніку "музычны" філіял застаўся толькі ў Магілёве — пастыховы і перспектывыны.

А ў Мазыры існуе філіял БДУКІМ. Рэктар установы штогод ездзіць туды на выпускныя іспыты, сённяшняй сітуацыяй задаволены. Дарэчы, у свой час Міністэрства фінансаў слухна зацікавілася, а ці ёсць эканамічная мэтазгоднасць ад наяўнасці дадзенага філіяла. А ён, па меркаванні Барыса Святлова, з кожным годам набірае моц. Выкладаюць у

Мазыры самыя выбітныя прафесары і кандыдаты навук. Такім чынам, філіяльная справа павінна жыць. Адрозны вырашаецца шмат пытанняў, у тым ліку і размеркавальных. Гомельскі рэгіён, пацярпелы ад чарнобыльскай навалы, прынамсі, мае сваю кадравую кузню. І вельмі шкада, што задумка рэктара стварыць філіял і на базе Магілёўскага бібліятэчнага каледжа, не знайшла належнага падтрымлення ва ўсё тым жа Міністэрстве фінансаў.

З усіх культурных сцэжак ды трактаў самымі пакурчастымі падаюцца менавіта кадравыя ростані. З матэрыяльнай базай мы, урэшце, амаль разабраліся. Шыкоўнасць аграгарадоцкіх устаноў асабліва пытанняў ужо не выклікае. А вось сумневаў на конт прафпрыдатнасці асобных "спецыялістаў" ад культуры, якія і ў апошніх інфармацыйных тэхналогіях не вельмі разбіраюцца, і з творчасцю не надта сябруюць, — больш чым дастаткова...

Не. Гаворку ўсё ж хочацца весці не пра ростані, а пра скрыжаванні. Ростані — яны ад расстанняў. А перакрыванні — для сустрэч. З кадрані маладымі і амбіцыйнымі. З тымі, хто не палюхаецца клубнай мультымедычнай устаноўкі і сцэнічнага асвячлення з праграмным кіраваннем... Я зусім далёкі ад думкі, што ў бліжэйшы час "платнік" захоча атрымаць размеркаванне ў аграгарадок, а не ў абласны цэнтр. Але калі ўжо сёння не ствараць максімальна спрыяльныя ўмовы для такіх "вясковых" студэнцкіх мар, неўзабаве можна згубіць не толькі вясковую культуру, але і саму вёску. А яшчэ перакрыванні — для плённых сустрэч з сацыяльнымі партнёрамі (да прыкладу — з фінансістамі), без падтрымкі ды шчыльнага ўзаемадзеяння з якімі кадравыя пытанне так і застаецца адкрытым ды балючым. Урэшце, адну дзяржаўную справу ўсе робім.

Яўген РАГІН

Нататкі тэлегледача

Неяк, перакрываючы тэлеканалы, натрапіў на адзін з эпізодаў серыяла "Каменская". У гэтым фільме славутая маскоўская следчая раскрывае злачынства недзе ў расійскай глыбінцы. Падзеі адбываюцца ў правінцыйным музеі. "Ролю" глыбінкі ў фільме выконвае... Культурная сталіца Беларусі-2012 Нясвіж, правінцыйнага музея — Нясвіжскі палац.

Мінск пад псеўданімам? Чаму ў нашай сталіцы здымаюць чужую глыбінку?

Так, здымкі праходзілі ў той час, калі ў Нясвіжы ішлі рэстаўрацыйныя работы. Фасад палаца быў прыкрыты будаўнічымі рыштыванымі, але характэрны сілуэт рэзідэнцыі Радзівілаў ні з чым збытаць немагчыма. Усё адно было бачна, што гэта архітэктура Рэнесанса — інакш кажучы, тое, чаго ў Расіі ніколі быць не магло, а тым больш — у тамтэйшай глыбінцы. Што ж, як кажучы ў такіх выпадках, "піплі схавае" неадкладнасці. А вось тым, хто шукаў адпаведную сюжэту натуру і здымаў гэтакі кіно, павінна быць сорамна за свой пралік. Зрэшты, інтэлектуальны ўзровень замежных серыялаў — гэта не наша праблема. Засяроджу ўвагу на іншым.

Разумею, што прадстаўленне натуре для замежных кіношнікаў, арганізацыйны ўдзел у праектах — гэта жывыя грошы, якія не лішнія і нашаму кінематографу. Але ў дадзеным канкрэтным выпадку, няхай сабе серыял і зняты амаль пятнаццаць гадоў таму... Нясвіж — наш нацыянальны брэнд, гонар, наш унёсак у скарбонку найвышэйшых дасягненняў сусветнай культуры. Прадстаўляць гэты скарб у такім кантэксце, як у згаданым фільме пра Каменскую, — не самая лепшая рэклама самім сабе. Не думаю, каб расіянам спадабалася, калі б на Неўскім праспекце Санкт-Пецярбурга хтосьці здымаў кіно пра жыццё нямецкага мястэчка.

Значная частка серыяла пра Каменскую, дзе падзеі адбываюцца ў Маскве, здымалася ў Мінску і яго ваколіцах. Ёта таксама не надта карэктна, ды хай сабе... Усё ж такі статус абодвух гарадоў — аднолькавы: і адзін, і другі — сталіца.

П.В.

месцаў і іх размяркоўвалі па другой кваліфікацыі. Але ж яна і прысвойваецца для таго, каб абараніць спецыяліста на рынку працы. Патрэба ў сацыяльнай абароне цяпер нават у "платнікаў" узнікае: 14 з БДУКІМ і 6 з Акадэміі мастацтваў пажадалі быць размеркаванымі. Нават 106 ільготнікаў з Універсітэта культуры, якія мелі права на самастойнае ўладкаванне, аддалі перавагу дзяржаўнаму размер-

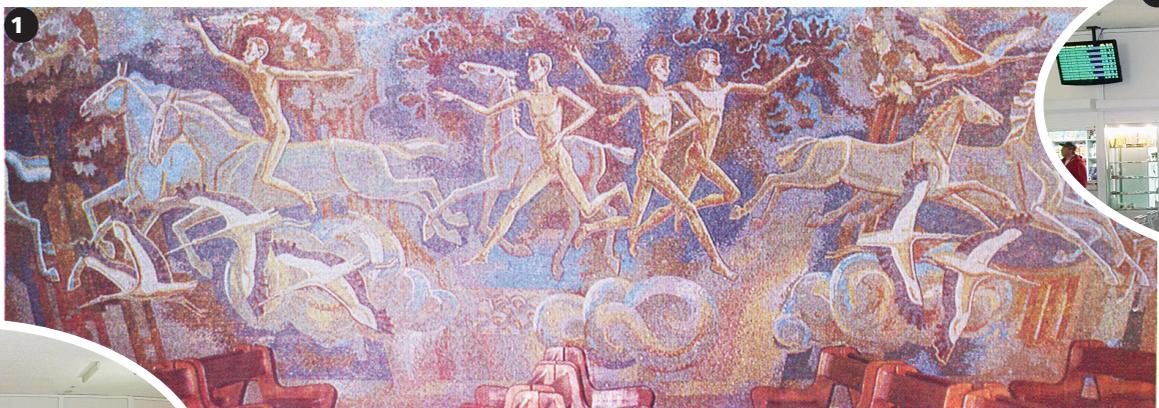
І вось мазаіка знікла?

Ці знойдзеца месца для "Юнацтва" ў "засакрэчаным праекце" рамонт аўтавакзала "Усходні"?

паўплываць на лёс ужо зацверджанага праекта, стварыць праблемы там, дзе іх дагэтуль не было.

Тым больш, што "Усходні" на самрэч не мае "ахоўнай граматы", а значыць, у праекціроўшчыкаў і будаўнікоў развязаны рукі. Ніхто ж не супраць, каб аўтавакзал стаў больш зручным ды ўтульным. А на тое, што пры гэтым знікне твор мастацтва, можна не звяртаць увагі: што ні зробіш дзеля камфорту пасажыраў!

Сітуацыя вакол мазаікі Віталія Карнеева на "Усходнім" для нас у нейкай ступені ўжо звывякла. Пры пераўтварэнні кінатэатра "Партызан" у Доме кіно быў страчаны рэльеф, што ўпрыгожваў фае. Калі кінатэатр "Вільнюс" стаў спартыўнай залай, знік роспіс у тэхніцы энкаўстыкі. Мабыць, тэматыка, на думку праекціроўшчыкаў, не адпавядала новаму прызначэнню будынкаў. Ужо колькі гадоў запар ходзіць чуткі пра далейшы лёс металічнага гарэльефа на будынку Беларускага цэнтра моды, што на пачатку вуліцы Няміга. Былі думкі на яго месцы ўстанавіць біг-борд альбо экран для рэкламных ролікаў. Ды

і ў рэканструяваным будынку Опера-нага тэатра не знайшлося месца цудоўным габеленам Аляксандра Кішчанкі, якія раней аздаблялі фае...

Ад людзей, занятых юрыдычнымі пытаннямі аховы спадчыны, я не аднойчы чуў, што ў законе ўсё прапісана немагчыма. Самы дасканалы ахоўны ліст не абароніць помнік, калі людзі не выхаваны эстэтычна і не навучаны паважаць гісторыю — як даўно, так і блізка. У 1960 — 1970-я гады ў нашай сталіцы без вялікай павагі ставіліся да архітэктурнай спадчыны даваеннага перыяду, а сёння мы рызваем страціць варты захавання будынкі паваенных дзесяцігоддзяў...

Але, вяртаючыся да тэмы, з якой усё пачалося, скажу: манументальная спадчына не такая ўжо безабаронная. У нашай краіне пры Міністэрстве культуры ёсць Рада па манументальным мастацтве з вельмі сур'ёзнымі паўнамоцтвамі. Калі прытрымлівацца літары закону, дык без яе дазволу ніводзін манументальны аб'ект не толькі не можа ўзнікнуць, але і не можа быць перароблены, рэканструяваны, а ўжо тым больш знішчаны. А гэта значыць, што каб штосьці зрабіць з мазаікай Віталія Карнеева "Юнацтва" ў інтэр'еры грамадскага будынка, якім з'яўляецца аўтавакзал "Усходні", праекціроўшчыкі абавязаны паведаміць Радзе аб сваім намеры і атрымаць дазвол на свае дзеянні.

Выказацца па дадзенай сітуацыі просім намесніка старшыні рэспубліканскай Рады па манументальным мастацтве, старшыню аналагічнай Рады па Мінскай вобласці, народнага мастака Беларусі, вядомага скульптара Івана Міско:

— Калі прытрымлівацца закону, дык ніводзін манументальны аб'ект у Беларусі не можа быць зменены ці перароблены без дазволу на тое рэспубліканскай Рады. Але на практыцы мы, на жаль, часта сустракаемся з фактамі самадзейнасці на мяжы з вандалізмам. Ёта асобная тэма, і я спадзяюся, што праз прэсу, у тым ліку і праз газету "Культура", яна атрымае розгалас у грамадстве. Што ж да мазаікі на аўтавакзале "Усходні", дык праекціроўшчыкі мусілі звярнуцца ў Раду па манументальным

мастацтве, пасля чаго лёс мазаікі вызначыла б адмысловая камісія. Паколькі гэтага зроблена не было, дык можна паставіць пад сумнеў пераробку інтэр'ера аўтавакзала, у выніку чаго мазаіка знікла з вачэй пасажыраў.

Будзем і надалей трымаць нашых чытачоў у курсе справы па "Усходнім". Хачу спадзявацца, што ў дадзеным выпадку праблема — уяўная, а насамрэч яе няма. Проста, так склаліся абставіны... І ў хуткім часе мы надрукуем на сваіх старонках фрагменты праекта рэканструкцыі "Усходняга", дзе мазаіка "Юнацтва" па-ранейшаму аздабляе інтэр'ер аўтавакзала.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

P.S. На цэнтральным здымку — мазаіка Віталія Карнеева ў зале чакання аўтавакзала "Усходні". Другі зроблены гэтай вясной: мазаіка схавана пад металічнымі лістамі. Трэцяя фота знята з таго ж месца пару дзён таму: да сцяны прыладзілі гандлёвыя шапікі ды інфармацыйныя табло. Ёта да таго, што "...распрацоўка праектна-каштарыснай дакументацыі на рэканструкцыю аўтавакзала "Усходні" ў 2012 не плануецца".

Пра тое, як трапіла на пасаду дырэктара

— На месца дырэктара я трапіла праз адкрыты конкурс. Ubачыла ўмовы і зразумела: мне гэта будзе цікава. Справа ў тым, што мой навуковы кірунак — гісторыя роду князёў Радзівілаў, а Мірскі замак непарыўна звязаны са славытымі магнатамі. У выніку конкурс з няпростымі патрабаваннямі да ўдзельнікаў я выйграла, і вось, з 10 лютага, — на пасадзе дырэктара.

Зразумела, у тых, хто прызначаў мяне на пасаду, былі пэўныя ваганні: усё ж такі, цэлы замаквы комплекс, шмат задач выключна гаспадарчага кірунку, ці справіцца з імі жанчына... Цікава, што тэмай маёй кандыдацкай у завочнай аспірантуры Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі была дзяржаўная палітыка нашых земляў у сферы прафесійнай культуры. Радзівіламі я займалася паралельна, таму адразу знайшла агульную мову з навуковымі супрацоўнікамі музея. Справа ў тым, што спецыялістаў-гісторыкаў, якія вывучаюць лёс славага магната роду, няшмат, і мы добра ведаем адно аднаго...

Пра прывідаў, рэстаран і шлюбныя цырымоніі

— З 10 лютага я не проста працую, але і жыў у замку: у нашай гасцініцы ёсць адмысловы службовы нумар, які пакуль займаю. Не, знакамітых прывідаў яшчэ не бачыла — як навуковец я гляджу на свет рацыянальна. Але на службе даводзіцца быць 24 гадзіны на суткі — часам нават ночу даводзіцца вырашаць нейкія пытанні, з незачыненымі вокнамі, напрыклад. Бывае, за межы замка выходжу раз за некалькі дзён — у краму па прадукты. Праўда, у замку ёсць усё для нармальнага існавання, у тым ліку рэстаран. Не дзіва, што колькасць наведвальнікаў, якія хочуць правесці ў Міры цэлы дзень ці застацца на ноч, даволі вялікая. Атрымаў Мірскі замак вядомасць і як месца для таго, каб пабрацца шлюбам: у нас ёсць некалькі залаў, у якіх можна зладзіць урачыстую цырымонію на любы густ і кашалёк.

А ўсяго сёлета чакаем прыблізна 260 тысяч наведвальнікаў. У параўнанні з мінулым сезонам, годам пасля рэканструкцыі, калі Мір наведала каля 211 тысяч чалавек, прыток турыстаў сёлета — немаленькі. Зразумела, большая іх частка прыбывае ў летні сезон, што таксама дадае цяжкасцей тым, хто іх сустракае. Так, у мінулую суботу ў нас было 34 экскурсіі — пры нашай магчымасці прыкладна ў 18. У суботу і нядзелю замак гудзе, як вулей!

Такім чынам, на колькасць экскурсантаў скардзіцца не даводзіцца. У выхадныя да нас прыязджае каля пяці тысяч ахвотных пабачыць замак і... гэта на мяжы нашых магчымасцей! Зразумела, мы рады кожнаму госцю, але найбольш камфортна наведваць замак у будні дзень, калі няма чаргі на паслугі экскурсавода. Іх у нас усяго 11, і калі без папярэдняй дамовы да нас прыязджаюць адразу некалькі соцень гасцей, то турыстам даводзіцца чакаць пэўны час. Таму ахвотным наведваць Мір і атрымаць экскурсійнае абслугоўванне можна параіць замовіць экскурсію за гадзю па тэлефоне. Ці ўлічваць

Кабінет дырэктара сучаснага музейнага комплексу нагадвае кабінет кіраўніка буйнога прадпрыемства: камп'ютар, некалькі манітораў, апарат для гучнай сувязі. Усе гэтыя прылады — яўная неабходнасць: гаспадарка ў дырэктара ўстаноў "Музей "Замкавы комплекс "Мір" Вольгі ПАПКО вялікая. Карэспандэнт "К" вырашылі даведацца ў маладога кіраўніка аднаго з самых вядомых старажытных гістарычных комплексаў нашай краіны пра тое, як узначалі і, галоўнае, як уласна кіраваць такой буйной установай. А на старонках 2 — 3 чытачы ўжо маглі пабачыць фотарэпартаж з Замкавага комплексу.

новых устаноў. Так, працягваем фарміраваць калектыву: на дадзены момант у нас 19 вакансій пры дзеючых 130 супрацоўніках. Хто патрабуецца? Як ні дзіўна, спецыялісты тэхнічнага кшталту, напрыклад, інжынеры-праграмісты. Навошта яны музею? Сучасны музей абсталяваны рознымі сістэмамі жыццезабеспячэння, інфармацыйным абсталяваннем, сістэмамі відэанагляду, кандыцыянавання, ацяплення, якія маюць камп'ютарызаванае кіраванне. Нават пыласос у замку ўяўляе з сябе складаную цэнтралізаваную сістэму, што дазваляе наведвальніку ўборку памяшканняў амаль без шуму. Тым жа інфакіескі, якія маюцца ў нас у кожнай экспазіцыйнай зале і прапануюць наведвальнікам мультымедычныя апаведы пра гісторыю замка, патрабуюць пастаяннага нагляду і абслугоўвання. Увогуле, назіраць за амаль дзевяццю тысячамі квадратных метраў экспазіцыі і падсобных памяшканняў павінен немаленькі і падрыхтаваны калектыв. Вазьміце пад увагу і амаль 25 гектараў агульнай плошчы замкавай тэрыторыі!

Знайсці для музея тых самых праграмістаў не так проста: прафесія — досыць запатрабаваная, яе прадстаўнікі разлічваюць на высокі заробкі. Да таго ж, сам Мір — невялікі населены пункт, таму знайсці жыллё для іншагародніх спецыялістаў таксама няпроста. Таму некаторыя нашы супрацоўнікі едуць на працу са Стоўбцаў і Карэлічаў. Тым не менш, праблему з

пальна, а ў звязцы: з кіраўніцтвам нясвіжскага музея — у пастаянным кантакце, абмяняемся інфармацыяй, кансультуем адно аднаго наконт розных пытанняў музейнага жыцця. Нават адпачываем разам: вывозілі ў Нясвіжскі палац на экскурсію сваіх наглядчыкаў, арганізавалі сустрачку спартыўных каманд! Наша каманда называецца "Лятучыя гусары", нясвіжская — "Моладзь". На жаль, мы прайгралі, але задавальненне ад сустрэчы атрымалі вялікае!..

Пра кошты на білет

— 32 тысячы за білет у музей з дарослага наведвальніка лічу цалкам прымальнай сумай, бо за гэтыя грошы можна паглядзець некалькі выставак у самім замку, уключаючы экспазіцыю, прысвечаную вязням гета, якое месцілася ў замку ў час фашысцкай акупацыі, царкву-пахавальню ды розныя пабудовы на тэрыторыі паркавага комплексу. Зразумела, што ўтрыманне і нагляд такой гаспадаркі патрабуе вялікіх сродкаў. Напрыклад, толькі за электрычнасць нам даводзіцца плаціць каля 100 мільёнаў рублёў у месяц. Да таго ж, музей у нас малады, яму патрабуюцца сродкі для развіцця. Так, збіраемся, напрыклад, набыць трактар для абслугоўвання паркавай тэрыторыі. Не забудзьцеся, што, апрача замка, у нас даволі вялікая паркавая гаспадарка, вярнуць гістарычны выгляд якой — пакуль толькі ў нашых планах. Пачнём з Італьянскага саду, які месціцца

Брэндавы музей: дэталі да партрэта

Маналогі кашталюк Мірскага замка

той факт, што самы загружаны дзень у нас — субота. Каб наведваць замак, мінчане аддаюць перавагу менавіта гэтаму дню. Але — гасцей чакаем кожны дзень, бо выхадных у нас не бывае, апрача санітарнага дня ў апошні аўторак месяца.

Дарэчы, раю ўсім нашым гасцям карыстацца такой зручнай рэччу, як аўдыягід. Гэты электронны прыстасаванні ў нас — 150, і звычайна яны вельмі запатрабаваны, бо даюць магчымасць кожнаму наведвальніку зрабіць сваю экскурсію па асабістым плане. Усе найбольш важныя памяшканні ды экспанаты ў замкавым комплексе маюць свае лічбавыя абазначэнні і адпаведныя апаведы ў аўдыягідзе на трох мовах: беларускай, рускай і англійскай...

Пра сувеніры і гістарычныя касцюмы

— Госця замка трэба не проста сустраць, правесці па залах музея і накарміць у рэстаране — яго неабходна здзівіць так, каб дахаты ён павёз унікальныя успаміны. Непаўторныя сувеніры — вось што жадае знайсці сучасны турыст у кожным музеі. Наша крама якраз і прапануе наведвальнікам падарункі, дызайн якіх мы прадумалі самі — нідзе ў іншым месцы такіх не купіш. Прычым нашы сувеніры карыстаюцца неверагодным попы-

там: раней нават нельга было ўявіць, чым могуць зацікавіцца турысты. Напрыклад, неяк мы заказалі дзве вялікія саламяныя фігуры. Былі яны, хутчэй, упрыгожаннем сувенірнага крамы, бо ніхто не спадзяваўся, што іх хутка набудуць. Але іх прыдбала, і з вялікім задавальненнем, сямейная пара масквічоў — для ўпрыгожвання аднаго з пакояў свайго новага жылля.

Увогуле, справа з сувенірамі наладжана ў нас шырока: самі распрацоўваем іх дызайн, знаходзім вытворцаў, замаўляем ім тавар. Напрыклад, касцюмы для тэатралізаваных цырымоній замаўлялі ў мінскім швейным калектыву. У планах — гістарычныя касцюмы для ўсяго персаналу музейных супрацоўнікаў. Першымі плануем пераапрацаваць наглядчыц у той частцы экспазіцыі, якая апавядае пра гаспадарчую дзейнасць замка: для іх падрыхтавалі адмысловыя строі з каптуркамі. Але гэтая ідэя пакуль не знаходзіць водгуку: для мясцовых жыхароў працаваць у касцюмах — надта незвычайна...

Пра праграмістаў для замка

— Нягледзячы на паясатгадовую гісторыю, музей у нас зусім малады: 1 красавіка адзначалі першы год нашага статуса ў якасці асобнага музейнага комплексу. Таму многія працэсы, што адбываюцца ў нас, характэрныя для зусім

кадрамі ды іх уладкаваннем паступова вырашаем.

Зразумела, самая масавая катэгорыя супрацоўнікаў у Мірскім замку — наглядчыкі, дакладней, 41 наглядчыца і адзін наглядчык-мужчына. Яны падпарадкоўваюцца захаваўнікам музейных фондаў, якіх у нас зараз трое. Навуковай працай займаюцца чатыры навуковыя супрацоўнікі з іх кіраўніком — намеснікам дырэктара па навуковай частцы ўключна. І навуковай падрыхтоўцы свайго калектыву мы надаём вялікую ўвагу. Так, бліжэйшым часам дэлегацыя нашых супрацоўнікаў наведвае музейны комплекс "Царскае Сяло" пад Санкт-Пецярбургам, каб абмяняцца карысным досведам з супрацоўнікамі гэтай установы. Але навуковы аддзел у нас займаецца яшчэ і генерацыяй ідэй. Напрыклад, згаданай распрацоўкай сувенірнай прадукцыі...

Пра канкурэнцыю з Нясвіжам

— Канкурэнцыя з Нясвіжам мы не баімся: калі паўтара года таму пасля рэканструкцыі адкрыўся Мірскі замак, павялічыўся прыток турыстаў у сам Нясвіж. Зараз, калі Нясвіжскі палацава-паркавы комплекс запрацаваў у поўную сілу, відавочна, дадалася наведвальнікаў і ў нас. Такім чынам, працуем мы не проста пара-

побач з самім замкам, а патым пойдзем далей. Пакуль жа ў нас няма свайго аўтатранспарту. Таксама плануем у бліжэйшай будучыні правесці рэканструкцыю санітарных зон...

Пра замак як беларускі брэнд

— Якім павінен быць брэнд паміж музеям як месцам, дзе захоўваюцца гістарычныя ды культурныя каштоўнасці, і турыстычнымі атракцыёнамі, якія дапамагаюць зарабляць грошы? Пытанне няпростое, як не проста і развіццё нашаму комплексу-пераапраходцу. Справа ў тым, што, у адрозненне ад іншых культурных устаноў, у якіх ідзе мэтанакіраваная публіка, музей наведваюць абсалютна ўсе катэгорыі турыстаў, у тым ліку замежнікі. Нягледзячы на наш невялікі, як установы, узрост, мы ўжо паступілі зарэкамендаваць сябе не толькі ў нашай краіне, але і ў свеце: прыкладна трэцяя частка ўсіх наведвальнікаў прыязджае да нас з-за мяжы. Увогуле, наш замак — гэта сапраўдны беларускі брэнд, да якога павіна існаваць адпаведнае стаўленне. Таму нам трэба быць даступнымі і прывабнымі, каб зацікавіць людзей нашай гісторыяй, абудзіць у іх жаданне вярнуцца да нас яшчэ і яшчэ...

**Занатаваў
Антон СІДАРЭНКА
Фота Юрыя ІВАНОВА**

Анапа — для юных

З 19 па 26 жніўня ў Анапе праходзіць VII Фэстываль Саюзнай дзяржавы "Творчасць юных". Заснавальнікамі форуму з'яўляюцца Пастаянны камітэт Саюзнай дзяржавы, Парламенцкі сход Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі, міністэрствы культуры краін.

У фэсце прынялі ўдзел звыш 200 маладых беларусаў і расіянаў. Удзельнікі выступалі ў разнастайных творчых жанрах: вакальным, харэаграфічным, цыркавым, інструментальным ды іншых. Прычым сёлета мерапрыемства — гэта не спаборніцтва, а сапраўднае дзіцячае свята, і таму ўсе калектывы ды салісты атрымаюць напрыканцы фэстывалу дыпломы і каштоўныя падарункі.

Фэстываль завершыцца святочным тэатралізаваным прадстаўленнем пад назвай "У свеце казак". Да слова, акрамя юных артыстаў, у заключным мерапрыемстве запланаваны ўдзел і вядомых прафесійных калектываў.

Увага! Конкурс!

Арт, кіно, плакат

Конкурс на лепшы кінаплакат да ўжо знятых "Беларусьфільмам" стужак другі раз абвешчаны ў нашай краіне.

Яго мэтай з'яўляецца прадстаўленне новага бачання гісторыі беларускага кінематографа, якое пасля фіналу 19 снежня будзе даступна наведвальнікам Музея гісторыі беларускага кіно ў Мінску.

Паводле інфармацыі арганізатараў, для ўдзелу ў "Арткінаплаце-2012" неабходна да 15 кастрычніка бягучага года даслаць заяўку на адрас: 220012, г. Мінск, пр. Незалежнасці, 81, або па электроннай пошце info@belam.by.com з абавязковай пазнакай "На конкурс кінаплаката". Тэрмін падачы конкурсных работ у раздрукаваным выглядзе — да 15 лістапада 2012 года.

Удзельнікам конкурсу прадстаўляецца свабода выбару ў якасці сюжэта беларускіх ігравых карцін вытворчасці "Беларусьфільма" любога перыяду. Удзел у конкурсе адкрыты і бясплатны, без абмежаванняў па ўзросце або прафесійнай адукацыі. Дапускаецца ўдзел аўтараў — фізічных асоб, калектываў аўтараў, студый, рэдакцый, іншых аб'яднанняў і арганізацый, а таксама індывідуальных прадпрымальнікаў, з абавязковым указаннем прозвішчаў аўтараў кінаплаката. Кожны ўдзельнік можа прадставіць неабмежаваную колькасць работ, якія атрымаюць спецыяльна зацверджанае журы.

Узнагароджанне за прызавыя месцы складзе: пяць мільёнаў беларускіх рублёў за першае месца, за другое і трэцяе месцы — тры і два мільёны беларускіх рублёў адпаведна. Апрача таго, шляхам інтэрнэт-галасавання будзе вызначаны ўладальнік спецыяльнага дыплама "За".

Фінал конкурсу і абвясчэнне вынікаў адбудуцца на Нацыянальнай кінастудыі. Заснавальнікамі мерапрыемства з'яўляюцца Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, сам "Беларусьфільм", Акадэмія мастацтваў і Музей гісторыі беларускага кіно.

Артыкул II. "Беларусьфільм"

Яшчэ колькі месяцаў таму паміж паняццямі "беларускае кіно" і "Беларусьфільм" стаяў знак роўнасці. Але пад уплывам змен у заканадаўстве, якія датычацца кінавытворчасці, пачала знікаць манапольную сістэма, што праіснавала ў нашым кінематографіе восем дзесяцігоддзяў. Якім чынам працэс гэтых змен адаб'ецца на Нацыянальнай студыі, што сама значна змянілася за апошнія некалькі гадоў, чытайце ў працягу даследавання "К", якое пачалося ў пазамінулым нумары.

Сённяшні аповед — пра тое, як да сучасных умоў кінавытворчасці ставіцца кіраўніцтва самай буйной кінастудыі краіны. Да слова, па выніках Першага Адкрытага рэспубліканскага конкурсу нацыянальных кінапраектаў і праектаў у рамках сацыяльна-творчых заказаў менавіта праекты з удзелам "Беларусьфільма" атрымалі большую колькасць галасоў і права на ўвасабленне з дапамогай дзяржаўнай падтрымкі. Ці значыць гэта, што канкурэнтаў у Нацыянальнай кінастудыі па-ранейшаму няма?..

Без "падушкі бяспекі"

— Сітуацыя, у якой даводзіцца адмаўляцца ад своеасаблівай "падушкі бяспекі" ў выглядзе статусу манапаліста, — балючая для любой арганізацыі, — распавядае генеральны дырэктар Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" Алег Сільвановіч. — Але працаваць далей без стратэгічнага бачання развіцця, што нашай сферы прынеслі змены ў кіназаканадаўстве і творчы конкурс, азначала яшчэ больш звальвацца ў стагнацыю. Затое цяпер мы актыўна і з чыстым сэрцам прыцягваем партнёраў для сумеснай вытворчасці — правілы для кінадзейнасці ў нашай краіне, нарэшце, вызначаны і садзейнічаюць развіццю доўгатэрміновых, устойлівых адносін паміж партнёрамі на кінарынку...

Галоўная змена, якая пакрысе адбываецца ў сферы нацыянальнага кіно, — пераход ад канкурэнцыі студыі да канкурэнцыі праектаў. Як ні парадасальна, але сітуацыя, калі на конкурсе кінапраектаў сярод пераможцаў апынуліся прадстаўнікі невялікіх прыватных кампаній, кіраўніка "Беларусьфільма" нават радуе. Бо разам з імі ў сферы кінавытворчасці нашай краіны з'яўляюцца новыя творчыя кадры, якіх цяпер надзвычай не хапае, і якіх, у перспектыве, можна запрасіць да супрацоўніцтва на Нацыянальнай кінастудыі. Што ж да правяральных гадамі прафесіяналаў, то студыя, як і іншыя, пачынае пераходзіць з творчымі кадрамі на кантрактную сістэму, якая прадугледжвае працу на канкрэтных праектах. Такім чынам, магчымасць працаваць на "Беларусьфільме" атрымаюць толькі самыя актыўныя творцы і прафесіяналы.

Што да кінематографістаў-пачаткоўцаў, то новыя ўмовы фінансавання дзяржавай кінавытворчасці даюць ім неблагі шанец: іх стужкі могуць фінансавання дзяржавай у памеры да 100% ад агульнага бюджэту. Такім чынам, студыя вельмі зацікаўлена ў прытоку новых твараў. Парадокс, але апошнія не спяшаюцца несці свае праекты ў адпаведны адзел кінастудыі. Да прыкладу, з усіх сёлетніх выпускнікоў курса рэжысуры ігравога кіно (пяць чалавек) "Беларусьфільму" прапанаваў свой праект толькі адзін.

Галоўнае ў праекце — падрыхтоўка

Алег Сільвановіч упэўнены ў тым, што выдатныя вынікі першага конкурсу для "Беларусьфільма" абумоўлены добрай падрыхтоўкай заяўленых Нацыянальнай студыяй праектаў.

— Да першага конкурсу мы рыхтаваліся, фактычна, год: карэктывалі сцэнарныя занатоўкі, шукалі патэнцыйных партнёраў і зацікаўлівалі іх магчымым супрацоўніцтвам, — кажа дырэктар кінастудыі. — Да таго ж, на конкурс мы падавалі толькі самыя лепшыя і гатовыя да вытворчасці праекты, пераважна — тыя, для якіх мы знайшлі надзейных сувывтворцаў...

Так, эканамічны разлік і фінансавы складнік, магчымасці найхут-

Эра

Канкурэнцыя: манапаліст ці партнёр?

ТОП-10 крытэрыяў для паспяховых кінапраектаў

чэйшага вяртання ўкладзеных сродкаў — першае, што трэба ўлічваць пры падрыхтоўцы патэнцыйных кінапраектаў. Прынамсі, сёлетнія праекты-пераможцы "Беларусьфільма" выбіраліся для ўдзелу ў конкурсе менавіта па такім прынцыпе.

Асноўныя стаўкі сярод іх кіраўніцтва Нацыянальнай студыі робіць на 4-серыйны тэлевізійны фільм "Сляды апосталаў", які ствараецца сумесна з ААТ "Першая КінаВідэаКампанія" і ЗАТ "Другі Нацыянальны тэлеканал". У карціне, дарэчы, здымаюцца выключна беларускія акцёры. Праца над кінапраектам ідзе поўнай хадой і павінна быць завершана да лістапада бягучага года. Таксама вялікія надзеі ўскладаюць на 12-серыйную тэлевізійную карціну "Вой, мамачкі!". Яна павінна прывабіць прыхільнікаў меладрам і ўжо мае запрашэнне на паказ на адзін з вядучых расійскіх тэлеканалі, продаж кінапрадукцыі куды дапамагае беларускім кінавытворцам хутчэй вяртаць укладзеныя сродкі.

Напрыклад, стужка "Паляванне гаўляітара", якую Нацыянальная студыя стварае сумесна з расійскай кампаніяй "Стар Медыя Дыстрыбу'юшн", ужо зацікавіла прадстаўнікоў буйных тэлеканалі ў краіне-суседцы. Чакаецца, што ўжо першы яе паказ на цэнтральных каналах дазволіць вытворцам вярнуць больш чым 95% затрачаных сродкаў. Так, ізноў пра вайну. Але вынікі маніторынгу, якім увесь час займаецца адпаведная служба Нацыянальнай кінастудыі, нязменна сведчаць пра пастаянную цікавасць рускамоўнай аўдыторыі да азначанай тэмы.

10 заветаў шукальніка партнёра па кінавытворчасці

З замежнымі тэлеканаламі ў апошні час, па словах кіраўніка Нацыянальнай студыі, усталяваліся добрыя партнёрскія адносіны. Сума выручаных ад продажу на іх беларускіх стужак паступова расце. Пры пэўным разуменні і добра

пабудаванай стратэгіі, якая цяпер распрацавана на "Беларусьфільме", можна адпаведным чынам рэагаваць на заплыты велізарнага рускамоўнага тэлерынку і прапанаваць канкурэнтназдольны прадукт.

Але галоўнае пытанне, што ставіць перад сабой кожны кінавытворца, у нас пакуль застаецца нявырашаным: як прывабіць айчыннага глядача менавіта ў кіна-тэатры? Зразумела, што "КіндрВілейскі прывід" Алены Туравай, які ўбачыць свет на пачатку наступнага года, гарантавана прыцягне ўвагу юнага глядача. А што ж да катэгорыі людзей таго ўзросту, якая ў апошнія гады аддае перавагу малому экрану, дык тут у "Беларусьфільма" — стаўкі на пераможцу творчага конкурсу ў намінацыі "Нацыянальны кінапраект". Планаецца, што ім стане стужка "Белыя Росы-2", якая і павінна прыцягнуць увагу да нацыянальнага кінаэкрана і вярнуць у кіназалы глядача розных узростаў катэгорыі. Зрэшты, пакуль працягваецца праца над сцэнарыем сіквела знакамітай гісторыі.

— Ідэю працягу "Белых Рос" мы падтрымалі, але апрача кінааповесці, што напісаў Аляксей Дудару, патрэбен сцэнарый, канчатковай версіі якога пакуль няма, і, калі годны для студыі варыянт з'явіцца, мы гатовы падтрымаць здымкі, — кажа Алег Сільвановіч. — Трэба разумець, што да паняцця "Нацыянальны праект" трэба падыходзіць вельмі асцярожна, улічваць мастакі складнік будучага твора...

З тых праектаў, за мастацкую якасць якіх кіраўніцтва кінастудыі хвалявацца, бадай, ужо не трэба, можна назваць карціну "Я не вярнуся", што будзе стварацца на "Беларусьфільме" сумесна з вядомым расійскім прадзюсарам Сяргеем Сялянавым і яго кінакампаніяй "СТВ", а таксама разлічаны на працяглы тэрмін дакументальны фільм-назіранне "Цені Нарвілішак", у капрадукцыі якога прымуць удзел адразу некалькі еўрапейскіх кінавытворцаў.

— Партнёраў для сумеснай вытворчасці выбраць не так лёгка, — адзначае Алег Сільвановіч. — Пры разглядае магчымых кампаній — удзельнікаў нашых праектаў карыстаемся шэрагам крытэрыяў. Па-першае, знаёмімся са сцэнарыем прадстаўленага праекта. Па-другое, вызначаем яго эканамічны складнік. Трэцяе — фінансавы разлік. Чацвёртае — вывучаем рэпутацыю кампаніі — патэнцыйнага партнёра па вытворчасці. Пятае і шостае — разглядаем, як будзе задзейнічаны творчы патэнцыял нашых супрацоўнікаў, а таксама тэхнічныя магчымасці студыі. Сёмае — высвятляем, ці прадугледжаны ў праекце ўдзел вядомых і папулярных у свеце кіно асоб. Восьмае — вывучаем гісторыю папярэдняга супрацоўніцтва з дадзенай кампаніяй. Дзевятае — улічваем магчымасці папярэдняй рэалізацыі стужкі. І, нарэшце, дзясятае: ці прагназуецца ўдзел будучай стужкі ў прэстыжных міжнародных кінафестывалях.

Шанец для сапраўдных энтузіястаў

Як адзін з распрацоўшчыкаў, а цяпер яшчэ і ўдзельнікаў Адкрытага Рэспубліканскага конкурсу на лепшы праект Алег Сільвановіч лічыць, што ў цэлым досвед першага яго правядзення аказаўся вельмі карысным. Распрацаваны выключна "на паперы" па мадэлях адпаведных мерапрыемстваў у іншых дзяржавах, конкурс, зразумела, патрабуе пэўнай карэкцыі, але яго асноўная задача аказалася выкананай. На думку кіраўніка "Беларусьфільма", сам працэс правядзення творчага конкурсу можна дапоўніць працэдурай прадзюсарскага пітчынгу — гэта значыць, прэзентацыяй кінапраектаў, калі аўтары за пэўны прамежак часу будуць знаёміць членаў конкурснай камісіі непасрэдна з матэрыяламі будучага праекта і тут жа адказваць на пытанні, што могуць узнікнуць у часе азнамлення з матэрыяла-

Конкурс = канкурэнцыя

Між тым, на першы погляд, сітуацыя з развіццём канкурэнцыі ў нашым кіно можа паказацца неадназначнай: пагадзіцеся, ці можна канкуруваць з магутным вытворчым комплексам, які на сённяшні дзень уяўляе з сябе "Беларусьфільм" з усімі яго павіль'ёнамі, здымчай ды ігравой тэхнікай, вялізнай натурнай пляцоўкай? Але дырэктар Нацыянальнай кінастудыі ўпэўнены: навошта канкуруваць, калі можна супрацоўнічаць — выкарыстоўваць вытворчыя магутнасці "Беларусьфільма" як кінафабрыкі. Прынамсі, такая схема ўжо працуе: па словах Алега Сільвановіча, дзве з арганізацый — пераможцаў конкурсу плануецца карыстацца тэхнічнымі паслугамі дзяржаўнай студыі і ўжо вядуць перамовы на гэты конт. І для нацыянальнай кінастудыі гэта вельмі выгадна: павінны быць запатрабаваны не толькі творчыя, але і яе тэхнічныя магчымасці.

— Кінастудыя заўсёды гатова падтрымаць пераможцаў конкурсу, незалежна ад іх формы ўласнасці, і прадаставіць ім свае вытворчыя паслугі па ўнутраных коштах, нароўні са сваімі ўнутранымі студыямі-падраздазленнямі, — сцвярджае Алег Сільвановіч. — Фактычна, для нас няма асаблівай розніцы: абслугоўваць праекты, запушчаныя на нашай Студыі ігравога кіно, Студыі "Летапіс", Студыі анімацыйных стужак, ці — нейкіх іншых арганізацый. У ідэале, нашы творчыя падраздзяленні павінны канкуруваць з прыватнымі праектамі, прытым, што ўсе яны будуць працаваць на нашай вытворчай базе. Больш за тое: Нацыянальная кінастудыя можа ўвайсці ў прыватныя праекты як сваімі самастойнымі сродкамі, здабытымі за кошт продажу маёмасных правоў на ўжо створаныя кінастужкі, так і прадстаўленнем рознага кшталту паслуг.

мі. Асабліва гэта датычыцца праектаў, якія ў "папяровым" выглядзе не атрымалі падтрымкі. Па меркаванні Алега Сільвановіча, непасрэдная прэзентацыя праекта аўтарамі можа значна паўплываць на канчатковы выбар камісіі. Такім чынам, удзельнікі-пачаткоўцы могуць атрымаць дадатковыя шанцы на падтрымку з боку дзяржавы.

Фінансы фінансамі, а цікавасць да нацыянальнай кінематографіі часцей за ўсё ўзнікае толькі пасля значных поспехаў на фестывальнай арэне. "Беларусьфільм" пакуль удзельнічае ў прэстыжных міжнародных форумах толькі ў якасці сувывтворцы. Зрэшты, яшчэ пару гадоў таму нельга было і ўявіць, каб стужка з назвай Нацыянальнай кінастудыі ў цітрах удзельнічала ў асноўным конкурсе самага прэстыжнага Канскага фестывалю. Аднак далейшае з'яўленне ў вытворчых планах "Беларусьфільма" якаснага аўтарскага, фестывальнага кіно прагназаваць немагчыма, упэўнены Алег Сільвановіч. Яго ствараюць яркія творчыя асобы, якіх пакуль у нашым кіно яўна не хапае. Творчы конкурс і з'яўленне па-сапраўднаму канкурэнтнага асяроддзя павінна дапамагчы і ў гэтым. Пакуль яркія аўтары працуюць у нашым кіно ў дакументалістыцы ды анімацыі.

— На жаль, ніякія законы не могуць паўплываць на свядомасць і матывацыю людзей, што выказваюць жаданне працаваць у кіно, — кажа кіраўнік "Беларусьфільма". — Да стварэння кіно ў чалавека ці ёсць імпульс, ці яго няма. Тым больш, што даходы ў нашых кінематографістаў нельга назваць ні вялікімі, ні стабільнымі. Годнае кіно здольныя ствараць толькі сапраўдныя энтузіясты. У выніку яны і застануцца працаваць у нашым кіно, дзе Нацыянальная кінастудыя, я ўпэўнены, у любым выпадку, будзе іграць першую скрипку...

Антон СІДАРЭНКА

Фотакурс

Насамрэч, Сяргей Швайко займаецца начнымі здымкамі беларускіх архітэктурных помнікаў не больш за год. Аднак ужо сёння яго фатаграфія ведае амаль увесь Бялунь. Практычна ўсе буйныя парталы выставілі здымкі "простага праграміста" з Пінска.

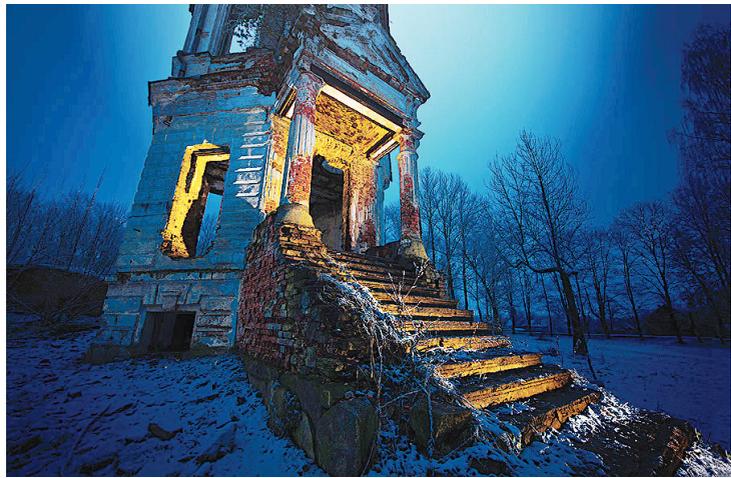
І, сапраўды, забыцца на тое цяжка: славытыя сядзібы фатаграфуюцца ўначы — з яркай унутранай падсветкай, — і абрысы старажытных пабудов, бы тая дама ў вэломе, пачынаюць вабіць дадатковым арэолам таямнічасці і схаванай прыгажосці.

Як прызнаўся Сяргей, на тое ён і разлічвае: "Мне не цікавыя адноўленыя будынкі. Мая слабасць — архітэктурныя помнікі, якія пакуль не дачкакаліся рэстаўрацыі, у якіх жыве дух даўніны, і для таго, каб яго адчуць, варта падключыць фантазію". Ме-

Варта адзначыць, што "героямі" здымкаў Сяргея Швайко становіліся сядзібы і маёнкі, добра знаёмыя чытачам "К": у мінулых нумарах былі апублікаваны матэрыялы пра турпадарожжа карэспандэнтаў газеты, дзе была згадана тая ж неагатычная капліца-пахавальня Рэйтанаў у Грушаўцы. Яе незабыўныя абрысы, а таксама сядзіба Тышкевічаў Вялае ў Рудні, сядзіба Свяціх Старая Беліца ля вёскі Польшыма ды іншыя помнікі, якім пакуль не пашчасціла на ўвагу інвестараў, — у фаварытах пінскага фатографа.

— Перш чым выправіцца ў экзотыцыю, я ўважліва знаёмлюся з гісторыяй помніка, гляджу здымкі, зробленыя іншымі фатографамі, — і толькі потым еду на месца, — распавядае пра свой "падыход да справы" Сяргей Швайко. — Часам здараецца так, што дабраўшыся да аб'екта, бачу яго зусім разбураным. І гэта — прыкра, крыўдна...

Фатограф прызнаўся, што асабліва яму даспадобы драўляныя архітэктурныя помнікі: цэрквы, касцёлы, але ж...

Руіны сядзібы Свяціх у Старой Беліцы.

Начная варта

Чорныя і белыя сядзібы Сяргея Швайко

Руіны сядзібы Тышкевічаў Вялае ў Рудні.

навіта дыялог з апошняй і з'яўляецца для фатографа найвялікшай асалядай у ягонай творчасці.

Як высветлілася, Сяргей Швайко прыйшоў да свайго "начнога" метаду выпадкова. Адночы разам з сябрам ён затрымаўся ў дарозе да чарговай сядзібы і прыехаў на месца ў прыцемках. Пачаў фатаграфавачь як ёсць, а сябра тым часам зашоў у камянічку і ўключыў літарык. "Гэта было літаральна азэрэнне! — прыгадвае Сяргей. — Я падумаў пра тое, як можна далей удасканаліць гэтую карцінку. І так атрымаў сваё бачанне старажытнай архітэктуры".

Зараз фатограф ездзіць на аб'екты з некалькімі спецыяльнымі ліхтарамі рознай магутнасці і парай-тройкай штатываў. Адмысловым чынам расставіла іх у памяшканні і фатаграфуе на найлепшай для агляду адлегласці. Так, вядомая Белая Царква атрымала свой "начны партрэт", адлюстроўваючыся ў возеры (Сяргею ўдалося сфатаграфавачь яе такім чынам дзякуючы дапамозе тутэйшых), а вятрак ля вёскі Урведзь, у якім даўно свабодна гуляе вецер, з дапамогай асветлення і, вядома, стаўлення фатографа да драўлянага помніка, на якое імгненне ператварыўся ў касмічны карабель...

— Той жа драўляны касцёл Святога Антонія Падуанскага ў вёсцы Бабруйшчына, вежа якога стаяла яшчэ летась, сёлета паваліўся, — адзначае ён. — Мне так і не ўдалося зрабіць яго начныя здымкі... Да некаторых сядзіб бывае цяжка дабрацца: настолькі ўсё навокал зарасло, — узнімае Сяргей вядомую чытачам "К" тэму. — Няўжо цяжка зрабіць хоць які дах у сядзібе, пазабіваць вокны замест таго, каб проста піць у ёй піва?..

Што да сваіх падарожжаў, то Сяргей лічыць іх сапраўднай творчай радасцю. Вядома, яго начныя здымкі прывабліваюць і мясцовых жыхароў, і турыстаў, што апынаюцца побач, і тая цікавасць звычайна заканчваецца новым поглядам людзей на "вядомыя камяні".

— Мясцовыя жыхары пачынаюць больш павяжаць свае славытасці, да якіх даўно прызвычаліся, — кажа фатограф. — Ды і мінакі спыняюцца, загледзеўшыся на святло ў закінутым храме... Усё гэта — сапраўдныя прыгоды, на якія не шкада ні часу, ні высілкаў...

**Распытвала
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ
Фота Сяргея ШВАЙКО**

— Аляксандр Сямёнавіч, чаму вырашылі даць менавіта такую назву сваёй выстаўцы? Якая ж канцэпцыя аб'ядноўвае ўсе работы, прадстаўленыя тут?

— Гэтая экспазіцыя з'яўляецца для мяне справядчай за пяцігоддзе. Тут аб'яднаны творы, што адзначаны стыпендыяй Міністэрства культуры ў 2011 годзе, пад агульнай назвай "Мясцікі". Я ставіў задачу паказаць старадаўнія маёнкі Беларусі, якія не рэстаўруюцца і фактычна знікаюць з твару зямлі. Таксама на выстаўцы прысутнічаюць беларускія краявіды, якія я маляваў на Вілейшчыне, Мядзельшчыне, карціны з жаночымі вобразамі.

Маё дзяцінства прайшло ў вёсцы, дзе ў садзе раслі старыя яблыні. Ды і вырас я ў вялікай сям'і, з чатырма сёстрамі. Таму словы "жанчына", "яблык", "вёска" — ключавыя для маёй сённяшняй экспазіцыі, ды і для ўсёй маёй творчасці. А свята Яблычны Спас, якое амаль супала з адкрыццём маёй выстаўкі, я памятаю з дзяцінства. Яблык для мяне — гэта знак жыцця, цэласнасці і здзяйснення жаданняў, а таксама метафара выніку плённай працы.

— Калі аглядзіцца на выстаўцы, бачыш, што ў многіх карцінах, асабліва — фігуратыўных, пераважае цёплы карычневы колер, адценні жоўтага...

— Вы ведаеце, быў пэўны этап у маёй творчасці, калі ў работах прасочвалася такая рыса, як шматколорнасць. Вельмі складана было збалансаваць фарбы, знайсці паміж імі тую тонкую грань, каб не было адчування перабору. І я вырашыў змяніць тактыку напісання карцін і выбраць адзін дамінуючы колер. У маім выпадку гэта — карычневы, што ўвабляе каларыт зямлі. Для мяне зямля — гэта цеплыня, душэнасць, урадлівасць. І хаця ўвасобіць задуму, якую хочаш укласці ў мастацкі вобраз, карыстаючыся толькі адным тонам, складаней, такі мастацкі ход — апраўданы: на палатне выяўляецца незвычайная цеплыня і паэтычнасць. Тое і трэба, калі пішаш узятыя за аснову ўспаміны дзяцінства, узгаўляеш у памяці "зарысоўкі" прыгожых краявідаў роднай зямлі...

— Вы па адукацыі — манументаліст, але ваша работа ў станковым жывапісе — актыўная, разнапланавая і пастяховая. Як вырашылі перайсці на гэты від мастацтва?

Мастыхін

Эмацыйныя паралелі

Выстаўка жывапісу сябра Беларускага саюза мастакоў Алега Ладзісава днём пачала працаваць у Музеі гісторыі горада Мінска. Трэці па ліку персанальны паказ майстра знаёміць з новымі работамі, створанымі са студзеня па жнівень 2012 года.

Вернісаж

Імя Аляксандра СУШЫ пастаянна з'яўляецца ў СМІ ды на слыху знаўцаў мастацтва. І гэта ў поўнай меры апраўдана: ужо чвэрць стагоддзя ён рэгулярна ўдзельнічае ў рэспубліканскіх арт-акцыях. Адбыліся яго шматлікія замежныя персанальныя і групавыя вернісажы ў Празе, Брно, Парыжы, Вене, Бруселі, Маскве, ягоныя творы былі прадстаўлены на аўкцыёне "Крысці" ў Лондане, а ў "кальцавых" калідорах Нацыянальнай бібліятэкі можна ўбачыць шматфігурную жывапісную карціну творцы з адлюстраваннем кірмашу ў старым Магілёве... Аляксандр Суша кіруе секцыяй манументальнага мастацтва Беларускага саюза мастакоў, а яшчэ ён — лаўрэат прэміі "За духоўнае адраджэнне" за цыкл унікальных мазаік для капліцы ў гонар іконы Прасвятой Багародзіцы "Знаменне" (у сааўтарстве), што ўсталявана на мемарыяльным комплексе памяці ахвяр Першай сусветнай вайны на месцы Мінскіх брацкіх могілак 1914 — 1918 гадоў. А інфармацыйная нагода пагутарыць з мастаком — яго выстаўка "Яблычны Спас", якая адкрылася 21 жніўня ў сталічным Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва.

Метафара

— Тут дарэчы будзе падзяліць маю творчасць на некалькі этапаў. У дадзеным выпадку іх будзе тры. Першы, і самы ранні, этап пачаўся, калі я вярнуўся са службы ва Узброеныя Сілах. Да таго часу я скончыў Тэатральна-мастацкі інстытут і быў размеркаваны ў Брэст. Там мне давалі нейкія заказы па манументальна-дэкаратыўным мастацтве, але іх было мала, і я не мог у поўнай меры ўключыцца ў работу. Вельмі хацелася займацца жывапісам. Мне пашчасціла, што апынуўся ў Творчых майстэрнях Акадэміі мастацтваў СССР у Мінску, якімі кіраваў тады Міхаіл

Андрэвіч Савіцкі. Стажыраваўся там два гады і ўдасканаліў свае навыкі ў станковым жывапісе. З таго часу займаўся, у асноўным, дадзеным відам мастацтва. Да гэтага этапу можна аднесці такую маю работу, як "Напаследак" — увогуле знакавая для мяне карціна, у ёй адлюстроўваецца Чарнобыльская тэматыка...

Што да другога этапу, дык гэта стварэнне вобраза Жанчыны. Я ўжо казаў, што ўсё сваё маленства я быў, так бы мовіць, акружаны жанчынамі: маімі сёстрамі, матуляй... Адсюль і ўзнікла жаданне ўвасаблення на палатне ме-

цыйна. Каб пазбегнуць усялякага намёку на кампазіцыю, як правіла, на палатне дамінуе адна жывапісная пляма: яна парушае раўнавагу, уносіць адчуванне свайго роду выкліку. Тым не менш, работы мастака, пазбаўленыя традыцыйных рыс станковага жывапісу, пачынаюць гучаць гарманічна і на поўную моц. Аб'яднаньня ў экспазіцыю, яны дэманструюць тым самым прагу да сумоўя.

Гэтым жа жа жаданнем прадыхтаваны зварот у выставачным праекце да філасофіі трох выбітных асоб XX стагоддзя: пісьменніка Сэмюэля Бекета, кампазітара Джона Кейджа, мастака Паўля Клее. Жывапісец імкнецца адшукаць эмацыйныя паралелі ў сваіх работах, перш за ўсё — з рытмічнымі магчымасцямі слова, адкрытымі Бекетам у яго п'есах, апавесцях, раманах. Гэтым "ўтрапёнаму ірландцу" Алегу Ладзісаў у свой час прысвяціў праект "Сумоё", прадстаўлены ў полацкай галерэі "Рыса" і Мастацкім музеі Віцебска ў 1994 — 1995 г.

Аб'яднальны элемент з творчасцю амерыканскага кампазітара Кейджа — прынцып выпадковасці. Заснаваны на ўсходніх медытацыях, ён дазваляе пазбегнуць суб'ектывізму ў творчым працэсе. Імпануе мастаку прызнанне швейцарца Клее: на погляд апошняга, рука майстра — інструмент чужой волі (найвышэйшай сілы), і чым менш воля мастака перашкаджае гэтым інструменту, тым лепш ён выяўляе нябачнае.

Юлія КАВАЛЁВА, вядучы навуковы супрацоўнік Музея гісторыі г. Мінска

А.Ладзісаў. "Эксперіс № 7".

Майстар-клас з радзімы бельканта

Восенню ў Маладзечне ўпершыню дасць сольны канцэрт сусветна вядомы оперны спявак, лаўрэат чатырнаццаці міжнародных і ўсерасійскіх конкурсаў Уладзімір Александровіч. Імя гэтага ўраджэнца нашага горада беларускай публіцы пакуль не вельмі вядома.

А пачыналася ўсё з Беларусі. З 1993 па 1996 год ён навучаўся ў Маладзечанскім ПТВ № 135 і атрымаў спецыяльнасць электраманджэра. Затым з аднакай скончыў Маладзечанскае музычнае вучылішча імя Агінскага. Прайшоў школу выдатнага педагога Пятра Пятровіча Туронка. Пасля гэтага цудоўна здаў іспыты па музыцы, акцёрскім майстэрстве і спецыяльнасці ў Ніжагародскую дзяржаўную кансерваторыю. Ён быў адзіным з абітурыентаў, хто атрымаў усе адзнакі "10" на ўступных экзаменах. Паступіў у 1999 годзе ў клас педагога А.М. Сядова.

Будучы першакурснікам кансерваторыі, Уладзімір па вечарах працаваў электраманджэрам у оперным тэатры ў Ніжнім Ноўгарадзе. Хутка яго прынялі стажорам, а затым салістам у оперную трупу Ніжагародскага акадэмічнага тэатра оперы і балета. А далей — адна за адной перамогай на конкурсах, запрашэнні на прэстыжныя праекты, канцэрты, выступленні.

А пакуль пры кожным выпадку спявак наведвае родны горад. І абавязкова завітвае ў навучальныя ўстановы, якія далі яму пуцёўку ў жыццё. Тут заўсёды адкрытыя дзверы для дарагога выпускніка. Ды і сам Уладзімір з вялікім задавальненнем сустракаецца са сваімі педагогамі ды сябрамі. Апошнія яго візіты былі вельмі плённымі: ён правёў некалькі майстар-класаў, даў парады тым, хто хацеў бы звязаць свой лёс з музыкай і атрымаць адпаведную адукацыю. А сярод сённяшніх выпускнікоў прафесійна-тэхнічнага каледжа ёсць тыя, хто, як некалі і сам Уладзімір, збіраюцца паступаць у Маладзечанскі музычны каледж імя Агінскага.

Дарэчы, у лістападзе, калі ў нас плануецца канцэрт, прысвечаны 35-годдзю спявака, Уладзімір Александровіч выступіць у суправаджэнні Заслужанага калектыву "Сімфанічны аркестр Маладзечанскага музычнага каледжа" пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча культуры краіны Рыгора Сарокі.

Наталля СЯНЬКО
Маладзечна

А між тым, у свой час ён перамогай Мікалая Баскава (у 2000 годзе на Усерасійскім конкурсе вакалістаў "Bella voce" ў Маскве Баскаў атрымаў Трэцюю прэмію, а наш Александровіч — Першую).

Уладзімір жыве цяпер у Санкт-Пецярбургу, гастралюе ў Расіі і за мяжой. Спявак з унікальнымі данымі аглядзіруе Еўропа, яго адзначаюць крытыкі. Цудоўны бас-бар’тон, якім валодае Уладзімір, — плён бясконцых стажыровак. Прычынам — менавіта ў Італіі, на радзіме бельканта. Ён навучаўся ў такіх мэтраў вакальнай культуры, як М.Фрэнці, Б.Тэрфель, П.Дамінга, А.Эйвен, Р.Касотта, апошнім часам — у Франка Пальяцы.

Спявак — прызнаны майстра найтонкай камернай лірыкі. Сярод вобразаў, увасобленых ім на тэатральнай сцэне, — Барыс Гадуноў у аднайменнай оперы М.Мусаргскага, Млынар у "Русалцы" А.Даргамыжскага, Рэнэ ў "Іаланце" П.Чайкоўскага, Кароль Філіп у оперы Дж.Вердзі "Дон Карлас"...

будучага будынка. Я як старшыня секцыі пастаянна спрабую наладзіць кантакты, рэгулярна звязваюся з Міністэрствам культуры, але пакуль што няма ніякіх прапаноў.

Да ўсяго, у краіне намецілася пэўная тэндэнцыя: запрашаць на аб’екты замежных майстроў, у тым ліку — з Расіі. Вельмі ярка прыклад — дыярама абароны Мінска для новага будынка Дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Яна была замоўлена расійскім майстрам. Але чаму не запрасіць айчыннага мастака? Упэўнены, вынік атрымаўся б не горшым, а хутчэй за ўсё, і нашмат лепшым, бо нашы манументалісты — вельмі таленавітыя творцы. Прыгадаем хаця б дыяраму ў Белавежскай пушчы і ў Прыпяцкім музеі-запаведніку, якія былі высока ацэнены культурнай грамадскасцю.

У нашай краіне шмат выдатных майстроў-манументалістаў: у Саюзе мастакоў іх семдзесят. І тое, што такі велізарны патэнцыял у нашай краіне не задзейнічаны ў рабоце, — гэта значны пралік. Каб не страціць свой мастакоўскі імпульс, манументалісты вымушаны займацца іншымі відамі мастацтва, у асноўным — станковым жывапісам. Акадэмія мастацтваў штогод выпускае маладых твораў. Але атрымліваецца, што мастакоў з кожным годам становіцца ўсё больш, а адпаведнай работы па прафесіі не дадаецца... Так што, вяртаючыся да вашага пытання, мы, айчынныя манументалісты, на жаль, ніяк не задзейнічаны ў агульнай падрыхтоўцы краіны да Чэмпіянату свету па хакеі. Але застаецца яшчэ час, і хочацца верыць, улады ўсё ж звернуцца да нас ды прапануюць маім калегам, якія маюць каласальны вопыт у падобнай творчай справе, работу на новых аб’ектах. Не сумняваюся, што яны ў такім выпадку годна прадставяць нацыянальную школу манументалістыкі.

— Чога чакаць ад вас прыхільнікам вашай творчасці далей?

— У наступным годзе плануем зладзіць юбілейную выстаўку. Канешне ж, напісаць свежыя палотны. Яшчэ ёсць жаданне паспрабаваць сябе ў новай плыні станковага жывапісу — карцінах на гістарычныя тэмы. Але выдаваць падрабязнасці раней часу ўсё ж не буду...

Марына САМОНЧАНКА
Фота аўтара

А.Суша. "Дзедова лампа".

яблыка,

або Ці пройдзе манументалістыка міма Чэмпіянату свету?

навіта жаночых вобразаў. Мне хацелася ўсё больш удасканалвацца ў іх перадачы. І тут я перайшоў на карычневы паўтон. Не ведаю, мо гэта звязана з успамінамі дзяцінства пра вясковую хату, бо менавіта такі паўтон пераважае ў яе інтэр’еры... І апошні, трэці, этап — прырода, краявіды. Гэта для мяне новы штуршок у творчасці, маё акно ў Сусвет. Апошнім часам я вельмі часта выязджаю на эцюды ў прыгожыя беларускія мясціны, каб пераклучыцца, адпачыць, атрымаць задавальненне. Так з’явіліся работы з цыкла "Мясцікі".

— Але як манументаліст вы таксама ярка ўвайшлі ў мастацтва, стварыўшы ў сааўтарстве з калегамі мазаіку ў капліцы, аналагаў якой няма на прасягах СНД. На старонках нашай газеты было шмат пра гэта напісана. Ці атрымалі задавальненне ад гэтай работы і ад яе выніку?

— На стварэнне праекта было надта мала часу: аформіць мазаікай каплічку трэба было за тры месяцы. У работу ўключыліся яшчэ тры чалавекі: мастакі-манументалісты Сяргей Бышнёў, Валерый Чайка і архітэктар Фёдар Драгун. Вельмі цяжка было

прыйсці да агульнай высновы, калі гаворка ідзе аб працы з калектывам прафесіяналаў, кожны з якіх мае сваё ўласнае бачанне тэмы. Ды яшчэ час абмежаваны! Здаралася вельмі шмат спрэчак. Але ўсё ж такі да канчатковага рашэння нам у азначаны тэрмін удалося прыйсці, і вынік атрымаўся бліскучы.

— У хуткім часе вам зноў, напэўна, прадставіцца магчымасць вярнуцца да манументалістыкі, бо не за гарамі 2014 год калі будзе праходзіць Чэмпіят свету па хакеі. Да гэтай падзеі краіна актыўна рыхтуецца. Будуюцца вялікая колькасць інфраструктурных аб’ектаў, "Чыжоўка-Арэна" і г. д. Як вы і калегі-манументалісты задзейнічаны ў рабоце?

— Усё, што звязана з будоўляй новых аб’ектаў, — гэта для нас, манументалістаў, вялікая праблема і наш агульны боль. Архітэктары і манументалісты працуюць паасобку, яны ніяк не звязаны паміж сабой. Але ж да мастакоў трэба звяртацца на самым пачатку, калі закладваецца падмурак, і працаваць у шчыльнай сувязі, каб быў час і магчымасць арганічна ўпісаць іх творы ў інтэр’ер

Празрыстасць акварэлі

"Прыма" і лесіроўка Алісы Мароз

4 верасня ў сталічным Палацы мастацтва адбудзецца свята — святла і сонечнай весялосці. Святло, здаецца, выпраменьваюць самі сцены з размешчанымі на іх яркімі, сонечнымі выявамі пейзажаў і нацюрмортаў. Такімі будуць успрымацца размешчаныя ў экспазіцыі акварэлі Алісы Мароз, якая толькі што адзначыла свой юбілей. Выстаўляцца яна стала ў 1966 годзе, і з таго часу пастаянна ўдзельнічае ў рэспубліканскіх ды некаторых усесаюзных акварэльных выстаўках.

А.Мароз. "Горад".

Існуе некалькі прыёмаў работы ў тэхніцы акварэлі: магчыма пісаць у адзін прыём — "а-ля прыма", — і накладваць колер у некалькі прыёмаў — у тэхніцы лесіроўкі і адмыўкі. Жывапіс

Алісы Канстанцінаўны з’яўляецца выдатным прыкладам работы ў тэхніцы "а-ля прыма". Мастачка адразу накладвае колер у поўную моц яго гучнасці па сухой або ледзь увільготненай паперы.

Гэты прыём яна даводзіць да дасканаласці і толькі часам выкарыстоўвае лесіроўку па сухой паперы. Мастачка ўжывае толькі акварэль і не дапускае сумесі з любімымі іншымі матэрыяламі. У гэтай свабоднай, шырокай і лёгкай манеры пісьма прадметны свет не губляе сваёй матэрыяльнасці і прыгажосці: амаль адчувальныя шчыльнасць качана капусты і святлівая празрыстасць наліўных яблыкаў у нацюрморце, трапятлівасць тонкіх каласкоў ільну, аксаміт пшанічнага поля і матэрыяльная важкасць снапоў жгатага хлеба...

Мастачка ашчадна выкарыстоўвае эфект акварэльных фарбаў "па-сырым" — па увільготненай паперы. Дакладнымі ўкрапінамі фарбаў арганізуе колеравы паток па паперы. Ейны жывапіс — гэта сімфонія, у якой фарбы гучаць асабліва магутна ў кантрасце з плоскасцю паперы, што ледзь прыкрываецца колерам, а часам зусім белаі.

На выстаўцы будуць прадстаўлены работы, якія адносяцца да розных перыядаў. Напрыканцы 1980-х — у 1990-х напісаны пейзажы і нацюрморты. Уласна, гэтыя тэмы застаюцца асноўнымі і ў работах апошніх гадоў. Мастачка заўсёды вяртаецца да адлюстравання сваіх любімых мясцін. Пад Мінскам гэта — Раманы, Дубравы, Лосі, Баяры,

А.Мароз. "Нацюрморт з яблыкамі".

а далей — азёры Віцебскай вобласці і Гомельшчыны. У адных пейзажах яна паказвае сябе як рэаліст, а ў другіх — як упарты і настойлівы рамантык. У асобных работах захагленне рамантыка аб’ядноўваецца з рэалістычнай перадачай прыроды. Калі гэтыя ўласцівасці зліваюцца — нараджаецца сапраўдны твор мастацтва. Мне падаецца, у гэтым сэнсе ёй вельмі дапамаглі шматтадовыя зносіны з народным мастаком Беларусі Віталём Канстанцінавічам Цвіркам.

Важнае месца ў гэтым раздзеле жывапісных пошукаў мастачкі займае індустрыяльны пейзаж. У ім мастачка імкнецца перадаць веліч навабудаў Беларусі, фіксуе знамянальныя моманты будаўніцтва мінскага метро. Сёння жанр індустрыяльнага пейзажа ў жывапісе знаходзіцца "на ўзбочыне", і каб яго "агучыць", неабходны сапраўдны талент. Аліса Мароз такі талент мае. Ло-

гіку гэтай прыгажосці яна перадае сродкамі стрыманай па колеры акварэлі і графічна-дакладнымі рухамі пэндзля. Узбудняе рытм кампазіцыі, формы абагульвае да геаметрычнай выразнасці. Так з’яўляецца "кубічны" малюнак, напоўнены духоўнай эмацыянальнасцю.

Творы Алісы Мароз, прысвечаныя беларускай архітэктуры, склаліся ў серыі "Мая Беларусь", "Мой горад". Але асобым паэтычным пачуццём прасякнуты лірычныя пейзажы і нацюрморты, якім яна знаходзіць рамантычныя назвы. Беларуская ж прырода — гэта, на думку мастачкі, "беларуская Швейцарыя", што нараджае вечныя пазытыўныя думкі, мары і эмоцыі. Яна — разнастайная, зменлівая і складае галоўны змест памкненняў ды творчых пошукаў новых прыёмаў работы з акварэллю.

Людміла МАЛЕНКА,
кандыдат мастацтвазнаўства

Культура і інвестар: грані сацыяльнага партнёрства

Так, цікавых і адметных падзей у жыцці Жыткавіцкага раёна Гомельшчыны здараецца багата. Вось толькі адзін, досыць красамоўны, факт: на Жыткавіччыне дзейнічае аж 35 калектываў са званнямі "народны" і "ўзорны"! Выйсці на такі ўзровень можна, натуральна, толькі пры наладжанай працы ўсіх мясцовых культуротнікаў. Пра апошняе сведчыць не такое ўжо і даўняе ўключэнне абрады "Юраўскі карагод" з вёскі Пагост Жыткавіцкага раёна ў Спіс нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі. Прычым аддзел культуры падаў дакументы на ўнясенне яшчэ аднаго раённага аўтэнтчнага гурта ў названы Спіс...

Да таго ж, на Жыткавіччыне, не наракаючы на вечную праблему нястачы фінансавых сродкаў, паспяхова працягваюць працу па абнаўленні і ўмацаванні матэрыяльна-тэхнічнай базы ўстаноў культуры як у горадзе, так і на сяле. Абапіраюцца ў гэтай справе на супрацоўніцтва з мясцовымі прадпрыемствамі і спонсарамі — як айчыннымі, так і замежнымі.

Цяпер у гэтым гатэлі месціцца таксама і Цэнтральная раённая бібліятэка Жыткавічаў.

Бібліятэка ці гатэль?

На слабую матэрыяльна-тэхнічную базу ўстаноў культуры Жыткавіччыны "К" звяртала ўвагу прыкладна тры гады таму. З таго часу сітуацыя карэнным чынам змянілася.

Дапамагі як раённыя, так і абласныя ўлады. Напрыклад, год таму Цэнтральная раённая бібліятэка пераехала на сталае месца жыхарства ў новы будынак. Установа размясцілася ў правым крыле гатэля з красамоўнай назвай "Чвэрць стагоддзя": менавіта столькі — дваццаць пяць гадоў, яшчэ з савецкіх часоў! — вялізны даўгабудля чыгуначнай станцыі Жыткавічаў ніяк не маглі давесці да ладу.

Зусім іначай сябе пачуваюць і супрацоўнікі іншых устаноў культуры райцэнтра. Да прыкладу, цягам мінулага і бягучага года ў гарадскім цэнтры культуры за кошт сродкаў раённага бюджэту вядзецца рамонт. Да ладу даведзена глядзельная зала, змяняюцца сцэна, ацяпляльная сістэма. Прычым некаторыя работы супрацоўнікі ГЦК вядуць уласнымі сіламі.

У будаўнічых рыштваннях цяпер — і мясцовая школа мастацтваў. Згодна з Дзяржаўнай праграмай сацыяльна-эканамічнага развіцця і комплекснага выкарыстання прыродных рэсурсаў Прыпяцкага Палесся, цягам года адбываецца рэканструкцыя ўстановы. Распачаўся рамонт даху, а праз некаторы час плануецца замена вокнаў, усталяванне тэхнічнага і светлавога абсталявання... Асвоена прыблізна паўмільярда рублёў. Для завяршэння рамонтных работ з абласнога бюджэту выдаткавана яшчэ каля двух мільярдаў.

З днём нараджэння, мецэнат!

Як ужо казаў, матэрыяльна-тэхнічная база ўстаноў культуры раёна ўмацоўваецца дзякуючы наладжанаму дзяржаўна-прыватнаму партнёрству. Так, адзін з флагманаў у развіцці гэтай дзейнасці на Жыткавіччыне — гарадскі цэнтр культуры. Па словах яго дырэктара Таццяны Еўлаш, мясцовыя прадпрыемствы ўжо даўно і стала падтрымліваюць многі творчыя праекты культуротнікаў ды забяспечваюць іхнія мерапрыемствы падарункамі і прызамі.

Каб заахоціць прадпрыемствы, пераканана Таццяна Еўлаш, — і ў гэтым яе з ёй абсалютна згодны, — мала назваць яго ім'ям пад час мерапрыемства, узгадаць па радыё ці ў газеце... На яе думку, трэба ніколі не забываць пра гэтага чалавека і віншаваць яго з асабістымі або прафесійнымі святамі. Так і робяць у Жыткавіцкім ГЦК. Напрыклад, з дапамогай краязнаўчага аддзела мясцовай бібліятэкі культуротнікі ўстановы заўсёды ведаюць, на які дзень прыпадае свята ці юбілей любога раённага прадпрыемства. Кожны кіраўнік арганізацыі, без сумневу, застанеца задаволены, калі ў такі святочны дзень да яго калектыву завітаюць супрацоўнікі ГЦК і павіншуюць народнымі спевамі ці пакажуць невялікую забаўляльную праграму. Натуральна, пасля культуротнікам будзе значна лягчэй дамовіцца з гэтым кіраўніком фірмы аб аказанні спонсарскай дапамогі Цэнтру культуры.

Як Савет наймальнікаў

Вытокі мясцовага мецэнацтва ў Жыткавічах

ры. І падобная практыка, па словах Таццяны Еўлаш, цалкам сябе апраўдала.

Замест апякунскага савета

Пра іншыя прыклады паспяховага дзяржаўна-прыватнага супрацоўніцтва распавяла дырэктар Жыткавіцкага раённага метадычнага цэнтру Людміла Грыб. Па яе словах, нядаўна ў вёсцы Леніна з дапамогай мясцовай прадпрыемствы быў набыты музычны цэнтр для Маладзёжнага цэнтру культуры. А яшчэ адна прыватніца — уладальніца агражасядзібы Таццяна Масла, якая, дарэчы, у мінулым таксама з'яўлялася культуротніцай, ахвотна супрацоўнічае з мясцовым аддзелам і ладзіць разам з ім сумесныя платныя мерапрыемствы, асабліва — у час навагодніх і калядных святаў.

У тым, што падобная практыка дзяржаўна-прыватнага партнёрства павінна шырока распаўсюджвацца не толькі ў райцэнтры, а і на сяле, перакананы і намеснік старшыні Жыткавіцкага райвыканкама Валерый Рагалевіч. Па яго словах, для падтрымкі мецэнацкай і спонсарскай ініцыятывы ў раёне створаны ўсе неабходныя умовы. Так, штогод, увосень, у Дзень работніка культуры, кіраўніцтва сферы адзначае ўсіх тых, хто дапамагаў клубнікам і бібліятэкарам. Падобнае мерапрыемства ладзіцца і на больш высокім, раённым, узроўні, калі падсумоўваюцца вынікі гаспадарчай і сацыякультурнай працы Жыткавіччыны.

Па словах Валерыя Рагалевіча, праца з мясцовымі спонсарамі для сферы культуры паспяхова праводзіцца на Жыткавіччыне пастаянна. У першую чаргу дзякуючы дзейнасці грамадскай арганізацыі, што аб'ядноўвае дырэктараў прадпрыемстваў — Савета наймальнікаў. З дапамогай названай структуры — своеасаблівага раённага апякунскага савета — адбываецца фінансаванне шматлікіх сацыякультурных акцый, плануецца суботнікі, на якіх, прыкладам, добраўпарадкоўваюць тэрыторыю гарадскога парку, а таксама зарабляюць грошы на рэалізацыю разнастайных праектаў сферы.

Напрыклад, напярэдадні святкавання Дня Незалежнасці на пасяджэнні Савета выступіў начальнік аддзела культуры райвыканкама Сяргей Агіевіч. Ён падрабязна распавёў пра ўсе мерапрыемствы, што запланаваны аддзел гэтым святочным днём, а таксама звярнуўся з прапановай выдаткаваць пэўныя фінансавыя сродкі на

правядзенне вечавага сфаер-шоу. Ініцыятыву падтрымалі. Тое ж самае адбылося і пры падрыхтоўцы святкавання Дня Перамогі: Савет наймальнікаў выдаткаваў грошы на арганізацыю і правядзенне канцэрта запрошаных артыстаў эстрады ды мясцовых выканаўцаў.

Так што, як адзначаў Валерый Рагалевіч, на Жыткавіччыне выкарыстоўваюць не толькі так званы адміністрацыйны рэсурс, а актыўна ўзаемадзейнічаюць са шматлікімі арганізацыямі як дзяржаўнай, так і недзяржаўнай формы ўласнасці. Плён — відавочны.

Скрыпкі — ад замежных партнёраў

Досыць паспяхова працуюць у раёне не толькі з айчыннымі, але і з замежнымі інвестарамі. Так, па словах Сяргея Агіевіча, мясцовая дзіцячая школа мастацтваў неаднаразова атрымлівала фінансавую дапамогу з Германіі. Нямецкі гуманітарны фонд у свой час не толькі паспрыў выезду мясцовых дзяцей на аздараўленне ў сваю

краіну, але і неаднаразова запрашаў навучэнцаў Жыткавіцкай ДШМ выступіць з канцэртамі ў замежжы. Сувязі з фондам ніколі потым не гублялі: нямецкія спонсары прыязджалі ў раён неаднойчы і, натуральна, завіталі ў мясцовую ДШМ. Цягам некалькіх гадоў немцы падарылі школе акардэоны, дапамагі ў набыцці "адзення" сцэны для камернай залы, камп'ютарнага і некаторага іншага тэхнічнага абсталявання... А сёлета, распавёў намеснік дырэктара ДШМ Павел Ярмаш, інвестары падарылі ўстанове дзве скрыпкі і акардэон, а таксама закупілі мэблю на суму звыш 6 мільёнаў рублёў.

І гэтае замежнае спонсарства для мясцовых культуротнікаў — не адзінае. Яшчэ раней, у 2010-м, аддзел культуры райвыканкама прыняў ўдзел у праграме ЕСПРААН "Мінімізацыя наступстваў аварыі на Чарнобыльскай АЭС" і выйграў грант — каля 3 тысяч еўра. На гэтыя грошы быў закуплены і усталяваны награвальны кацёл у Ленінскім маладзёжным цэнтры культуры.

Як распавёў Сяргей Агіевіч, паспяховаць стасункаў з замежнымі фондамі і спонсарамі ўзнікла не на пустым месцы. Справа ў тым, што не першы год разнастайныя праекты і заяўкі на ўдзел у той або іншай спонсарскай праграме дасылаюцца ад мясцовага аддзела культуры ў шматлікія дабрачынныя арганізацыі, а таксама ў замежныя пасольствы і да ўсіх магчымых патэнцыйных мецэнатаў. Толькі сёлета, напрыклад, аддзел культуры разаслаў пяць праектаў у дыпрадстаўніцтвы краін, акрэдытаваных у Беларусі. Праўда, пакуль на заяўкі мясцовых культуротнікаў не адгукнуліся. Але ж у аддзеле не губляюць надзеі на тое, што праз некаторы час гэтыя ініцыятывы абавязкова прынясуць плён.

Будучыня Рычова

Пра адно супрацоўніцтва з замежнымі фондамі распавядаюць асобна, бо яно сапраўды таго вартае. Тым больш, наладжана яно не ў райцэнтры, а ў вёсцы Рычоў. У мясцовым Цэнтры народнай культуры паспяхова ўзаемадзейнічаюць

Галерэя спонсараў ад "К"

Спонсарства на "Сатурне"

Дырэктар прадпрыемства Міхаіл Саскевіч.

Адно з найбольш вядомых прадпрыемстваў не толькі ў Жыткавіцкім раёне, але і на Гомельшчыне — ААТ "Сатурн-1", якое ўзначальвае Міхаіл Саскевіч. Прадукцыя фірмы, якая працуе на рынку ўжо звыш 20 гадоў і займаецца, у асноўным, металаапрацоўкай, пастаўляецца літаральна па ўсёй краіне: сярод сталых заказчыкаў, напрыклад, — Беларуская чыгунка, Мінскі метрапалітэн, прадпрыемства "Беларуськалій". А нядаўна шматлікія вырабы акцыянернага таварыства пачалі заваёўваць павагу ў замежных пакупнікоў з Расіі ды краін Балтыі.

Далёка за межамі раёна ведаюць і пра спонсарскую дзейнасць прадпрыемства. Так, дзякуючы падтрымцы Міхаіла Саскевіча, які,

да таго ж, з'яўляецца дэпутатам раённага і абласнога Саветаў дэпутатаў, на Жыткавіччыне ўжо цягам некалькіх гадоў ажыццяўляюцца шматлікія сацыякультурныя праекты. І гэтая спонсарска-мецэнацкая дзейнасць адзначана на абласным узроўні: цягам некалькіх гадоў кіраўнік прадпрыемства вызначаўся лепшым прадпрыемствам Гомельшчыны.

Вось толькі некалькі прыкладаў спонсарскай дзейнасці кіраўніцтва прадпрыемства. Не першы год "Сатурн-1" выдаткоўвае сродкі на будаўніцтва ў райцэнтры праваслаўнага храма Феадосія Чарнігаўскага, а таксама, як сказалі б раней, аказвае "шэфскую" дапамогу мясцовай агульнаадукацыйнай школе.

Не забываецца кіраўніцтва прадпрыемства і на мясцовых культуротнікаў. Так, па словах спецыяліста па маркетынгу і ідэалагічнай рабоце кампаніі Анатоля Чопчыца, не так даўно пры непасрэднай дапамозе Міхаіла Саскевіча Бялёўскай СДК "разьбіўся" новым баямам коштам у тры з паловай мільёны рублёў для мясцовага народнага калектыву "Весялуха". Справа ў тым, што кіраўнік прадпрыемства з'яўляецца дэпутатам ад Бялёўскай выбарчай акругі, таму ўсе праблемы паселішча ведае як свае. Так што мясцовыя культуротнікі ўпэўнены: падтрымка іхніх праектаў заўсёды знойдзе падтрымку ў прыватніка.

не толькі з кіраўніцтвам сельсавета, але і з нямецкімі прадпрымальнікамі. Справа ў тым, што пасля катастрофы на Чарнобыльскай АЭС прадстаўнікі гэтай краіны стварылі спецыяльны дабрачынны фонд "Будучыня для Рычова". Кіраўнік апошняга спадарыня Хедзі Мюлер неаднаразова бывала ў паселішчы і таму ведае ўсе праблемы вясцоўцаў, як кажучы, не з чужых вуснаў. Дапамогу арганізацыя аказвае, у першую чаргу, мясцовай школе, але не забываецца таксама і на "агмень" вясковай культуры.

— Сёлета прадстаўнікі фонду павылі ў нас у гасцях і выдаткавалі прыблізна тры мільёны на набыццё бильярднага стала для нашай устано-

фэсты, але ўжо пад назвай "Міхайлаўскія кірмашы", ладзіцца і ў іншых паселішчах рэгіёна.

Гэтыя сельскія святы настолькі спадабаліся жыхарам горада і раёна, што ў планах кіраўніцтва аддзела культуры — пашырыць у далейшым геаграфію кірмашоў і ладзіць іх на пастаяннай аснове.

Прычым падобныя мерапрыемствы запатрабаваны і ў саміх Жыткавічах. Так, днямі ў райцэнтры адбылося раённае свята-кірмаш аматарскай творчасці "Хобі-бум", дзе, акрамя традыцыйнага "Горада майстроў" і майстар-класаў народных умельцаў, былі прадстаўлены разнастайныя хобі жыхароў Жыткавічаў.

Шчыльна супрацоўнічаюць у Жыткавіцкім раёне і з мясцовымі прадпрымальнікамі ды арганізацыямі. Так, пад час свята вёскі Дзядоўка адзін з прыватнікаў фінансава паспрыяў правядзенню мерапрыемства, а таксама аплаціў святочны фееверк... А яшчэ не так даўно мясцовае аддзяленне "Белаграпрамбанка" аказала спонсарскую падтрымку Тураўскаму ГДК і паспрыяла ў набыцці касцюмаў для калектыву ўстановы культуры. І, як заўважыла Людміла Грыб, падобныя прыклады спонсарска-мечэнацкай дзейнасці ў раёне — не адзінкавыя.

дапамагае зарабляць?

Мясцовая ДШМ у будаўнічых рыштваннях.

вы, а таксама фінансава паспрыялі абнаўленню "адзення" сцэны ў нашай глядзельнай зале на суму больш за мільён рублёў, — кажа дырэктар Рычоўскага ЦНК Ларыса Маркевіч. — Да таго ж, яны ўбачылі, што мы не змаглі завяршыць мантаж санвузлаў, і пералічылі нам неабходную суму: каля 13 мільёнаў рублёў...

Па словах дырэктара, дапамога з фонду сёлета наўрад ці будзе апошняй. Цяпер культработнікі з неярпеннем чакаюць наступнага прыезду нямецкіх гасцей у паселішча: спонсары паабяцалі аказаць фінансавую падтрымку і закупіць новыя сцэнічныя касцюмы для народнага фальклорнага ансамбля "Дубравіца". Дарэчы, як расставяла кіраўнік названага калектыву Ганна Бурак, спевам менавіта гэтага гурта будзе ў хуткім часе нададзены статус нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці.

Касцюмы ад банкіраў

Але ж не варта думаць, што на Жыткавіччыне спадзяюцца толькі на спонсарскія сродкі замежных фондаў. Ладны кавалак фінансавай дапамогі ад айчынных прадпрымальнікаў прыходзіць на рахунак аддзела культуры дзякуючы таксама і шматлікім мясцовым ініцыятывам.

Адна з такіх раённых фішак — сельскія фестывалі. Як распавяла дырэктар раённага метадычнага цэнтру Людміла Грыб, апошнім часам у Жыткавіцкім раёне пачалі адраджацца мясцовыя фэсты, прымеркаваныя да розных святочных дзён: Вялікадня, Каляд, Тройцы і некаторых іншых. Так, напрыклад, у вёсцы Гравава, у Сельскім Доме народнай творчасці, адраділі даўнейшыя велікодныя фестывалі, на якіх з'яжджаюцца госці з усяго раёна і вобласці. Вядома ж, ён прыносіць неаблігі фінансавы прыбытак мясцовым культработнікам. Падобныя ж

Як бачна, дзяржаўна-прыватнае супрацоўніцтва ў гэтым раёне развіваецца паспяхова. Гэта адбываецца таму, што тут маецца шэраг буйных прадпрыемстваў і мноства больш дробных прыватных арганізацый, а яшчэ і за кошт значных высілкаў з боку аддзела культуры. Такая практыка культработнікаў раёна яскрава сведчыць: у сферы дзяржаўна-прыватнага партнёрства яны здольны дасягнуць многага.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Жыткавіцкі раён — Мінск
Фота аўтара

Дэталі да агульнай карціны

З Жыткавічаў — на "Покліч Палесся"

А 24 — 25 жніўня жыткавіцкія культработнікі прымуць удзел у II Фестывалі этнакультурных традыцый "Покліч Палесся".

Гэтае мерапрыемства зладзіць у аграгарадку "Ляскавічы" Петрыкаўскага раёна Гомельскай вобласці. Як распавяла "К" намеснік начальніка ўпраўлення культуры мясцовага аблвыканкама Вольга Антоненка, удзельнікамі фестывалю стануць выканаўцы і майстры народнай творчасці з васьмі раёнаў Гомельскай і трох раёнаў Брэсцкай абласцей, а таксама сотні гасцей з блізкага і далёкага замежжа.

У насычанай праграме фэсту — выступленні самадзейных калектываў Гомельшчыны і Брэсцчыны, канцэрт прафесійных артыстаў

Беларусі, конкурсы падворкаў, харавых калектываў ды вакалістаў. Таксама будуць зладжаны майстар-класы кавальскай справы, бортніцтва, лозапляцення і іншых відаў народных рамёстваў, спаборніцтвы рыбалоўаў і гонкі на старадаўніх чаўнах. Кожны ахвотны зможа пакатацца на цеплаходах, матарных лодках, а для маленькіх палешукоў адкрыецца дзіцячы гарадок атракцыёнаў.

Да таго ж, як заўважыла Вольга Антоненка, у другі дзень фестывалю, 25 жніўня, адбудзецца адкрыццё музея прыроды Нацыянальнага парку "Прыпяцкі", "круглы стол" з удзелам прадстаўнікоў вядучых тураператараў Беларусі, прэзентацыя відэафільма аб Палессі і многае іншае.

На здымку: удзельнікі першага фестывалю "Покліч Палесся", які прайшоў у 2010 г.

Хэплайн рэгіёна: эканоміка культуры

Каб не быць "вясельным генералам"

Усё часцей аддзелы культуры звяртаюць увагу на неабходнасць паўнаўраўнаважанага ўдзелу ў рознага кшталту эканамічных форумах: раённых, рэспубліканскіх, міжнародных. Прынамсі, у Ашмянскім, Смаргонскім ды Астравецкім раёнах Гродзеншчыны на гэты конт няма ніякіх ваганняў: спонсарска-інвестарская зацікаўленасць да развіцця рэгіянальнай культуры не ўзнікае на пустым месцы. Зацікаўленасць гэтую, нібы экзатычную кветку, варта старанна гадаваць ды пецціць. Гэтым "гадаваннем" у згаданых раёнах займаюцца тры гады запар. Аб'яднаная рэгіянальная выстаўка "Паўночны вектар Гродзеншчыны" прайшла спачатку ў Ашмянах, потым — у Смаргоні. 8 верасня бягучага года "сталіцай трохраённага мерапрыемства" стане Астравец. І кожным разам выстаўка суправаджаецца наладжваннем міжнароднага эканамічнага форуму "Новыя магчымасці і перспектывы супрацоўніцтва".

Вектар узаемадзеяння

Па словах начальніка аддзела культуры Астравецкага райвыканкама Сяргея Сяўко, у сёлетніх мерапрыемствах будуць прымаць удзел прадстаўнікі 14 краін, у тым ліку з Арменіі, Італіі, Літвы, Польшчы, Расіі... "Паўночны вектар Гродзеншчыны", як і раней, мяркуецца "насыціць" яркай прэзентацыйнай культурнай праграмай. Інакш кажучы, сухую канстатацыю эканамічных разлікаў пераканаўча "расквеціць" адмысловы талент мясцовых творцаў. Да прыкладу, пройдзе Рэгіянальны фестываль народнай творчасці "Песня памежжа".

а на ход камерцыйнага ўзаемадзеяння калі і ўплываюць, дык даволі ўскосна.

Начальнік аддзела культуры Астравецкага райвыканкама Сяргей Сяўко дадзенае меркаванне абвясціў канкрэтнымі справамі. Не першы год творчыя калектывы раёна бяруць удзел у замежных творчых мерапрыемствах. А сёлета мяркуюць правесці разам з польскімі сябрамі дажынку.

Натуральна, інвестара і замежнага сацыяльнага партнёра пустымі абяцаннямі і неканкрэтнымі

Што трэба зрабіць, каб аддзелы культуры выглядалі прывабнымі на раённых і абласных эканамічных форумах?

Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77 або kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-334-57-23, **абмяркоўвайце** тэму на www.facebook.com/kimpressby і www.twitter.com/kultura_by/!

Нам важная менавіта ваша думка!

Лішне казаць, што спрыяльнай нагодай для міжнародных культурна-эканамічных стасункаў стала перспектыва развіцця атамнай энергетыкі ў Астравіцы. Менавіта з гэтай нагоды на пленарным пасяджэнні эканамічнага форуму будзе абмеркаваны заўтрашні дзень беларуска-літоўскага супрацоўніцтва. Кіраўнікі трох раёнаў сваю гаворку з гасцямі павядуць вакол магчымасцей рэгіёна будаўніцтва Беларускай АЭС: яго бяспекі, развіцця вытворчасці і інфраструктуры.

Выстаўка "Паўночны вектар..." дазволіць напоўніць адлюстравач патэнцыял і інвестыцыйныя магчымасці Астравецкага, Смаргонскага і Ашмянскага раёнаў. Больш за тое: пераўтварэнне дадзенага краю, прыток людскіх рэсурсаў і прынамжэнне творча-вытворчага складніка раённага "трохкутніка" наўпрост паўплывае і на турыстычнае развіццё паўночнай часткі Гродзеншчыны. Гаворка на форуме пойдзе пра максімальнае выкарыстанне і гэтага бюджэтаўтваральнага рэзерву...

Раёны Беларусі, яднайцеся!

Пад час рэдакцыйных онлайн-канферэнцый і "гарачых ліній", прысвечаных дзяржаўна-прыватнаму партнёрству ў нашай галіне, неаднойчы гучала думка пра тое, што аддзелы культуры краіны на эканамічных форумах іншым разам пачуваюць сябе гэтакімі "вясельнымі генераламі": адказваюць за канцэртную частку мерапрыемства,

фармуліроўкамі не зацікавіш — патрэбны ўсебакова пралічаныя і прывабныя з пункта гледжання бізнесу творчыя праекты. Не кожны адзел культуры можа пахваліцца гэтакім "праектастваральным" уменнем. І справа не толькі ў тым, што вядзенню бізнесу ў культуры неабходна вучыцца — у калег, навукоўцаў, замежнікаў, урэшце, на базе Інбелкульту. Справа яшчэ і ў тым, што ў дадзеным "паўночным" выпадку мы маем, як падаецца, ухвальны прыклад раённай кааперацыі, скіраванай на міжнародную прэзентацыю і культурных, і эканамічных перспектываў магчымасцей. І спробы такой кааперацыі, што радуе, множацца. Рэгіёны аб'ядноўваюцца па, так бы мовіць, "геапалітычных" інтарэсах. Скажам, "куставыя" міжраённыя ўтварэнні для пошуку інвестараў гуртуцца вакол, да прыкладу, Белаавежы. Амаль аналагічныя мэты для развіцця тураператарства ставіць перад сабой і Фестываль этнакультурных традыцый "Покліч Палесся", што так ці інакш спрыяе развіццю інфраструктуры Нацыянальнага парку "Прыпяцкі"...

А што да канкрэтнага творчага праекта, якім чарговы раз прывабіў палякаў Астравецкі адзел культуры, дык гэта памежны Фестываль народнай музыкі ў сучаснай яе апрацоўцы. На гэтым сумесным мерапрыемстве неўзабаве прагучаць і фальк-рок, і этна-ф'южн. Пры належным піяры агульныя дывідэнды ад рэалізацыі сумеснага праекта — гарантаваны.

Яўген РАГІН

РЕГІЁНЫ: МАЙСТАР-КЛАС КРЭАТЫВУ

Беларуская нацыянальная вакальная, музычная ды харэаграфічная традыцыя карыстаецца нязменным поспехам у замежжы. Пра запатрабаваныя гастролі нашых "аўтэнтчных фальклоршчыкаў" "К" піша пастаянна. І цікавым тут падаецца найперш не сам факт паспяховых турнэ, а мэтанакіраваная дзейнасць гэтых аддзелаў культуры па развіцці падобнай "аўтэнтчнай дыпламатыі" і як вынік — закардоннага "раскручвання" народнага мастацтва. Іншая справа, што далёка не ўсе аддзелы з поспехам экспартуюць беларускі фальклор. І тлумачыцца такая творчая неразваротлівасць прыблізна гэтак жа, як і ў няўдалага гандляра з паказкі: "Ёсць што прадаць ды, зацікавы камар, няма ў што загарнуць!". Але сёння — пра тых, хто і "прадае" ўдала, і "загортвае" як мае быць.

Фальклор — на экспарт

Ёсць што прадаць, ды няма ў што загарнуць?

Гурт беларускай музыкі "Ветах".

Століншчына: лаўрэаткі трыумф

Са Століна патэлефанавалі начальнік аддзела культуры Васіль Заруба. Пахваліўся замежным прарывам: народны ансамбль танца "Рэха" і Заслужаны аматарскі калектыў "Ансамбль народнай музыкі "Выцінанка" ў жніўні бралі ўдзел у польскім міжнародным фальклорным фестывалі. Сёлета, да прыкладу, тут збіраліся аматары традыцыі з 18 краін.

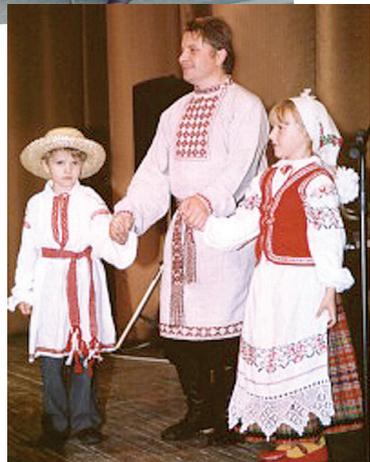
"Рэха" і "Выцінанка" давалі 45-хвілінныя канцэрты ў многіх гарадах. У выніку сталі лаўрэатамі фестывалю... Па словах Васіля Зарубы, у Століна заключана дамова аб супрацоўніцтве з польскім горадам Жывец. І гэтак творчае супрацоўніцтва доўжыцца каля двух дзясяткаў гадоў. Таму ўпраўленне культуры Брэскага аблвыканкама і Столінскі райвыканкам заўжды аказваюць гэтаму сяброўству фінансавую падтрымку.

Ансамбль народнай музыкі "Выцінанка".

Любаншчына: выпадкам — не запрасяць

Дырэктар Цэнтра фальклору і этнаграфіі нацыянальных суполак Літвы Ірэна Захарава даслала ліст начальніку аддзела культуры Любанскага райвыканкама Васілю Каткаўцу, у якім запрасіла шэраг фальклорных калектываў на VII Міжнародны фальклорны фестываль "Пакроўскія званы". Ён праходзіць

Сяргей Выскварка і юныя салісты "Верабейкаў".

дзе апрача этнасувеніраў прадаюцца і дыскі з этнамузыкай. Высветліў, што гаспадары аналагічных салонаў пятаццаці гадоў запар ладзяць лямястэчка Зарасай міжнародны пост-фальклорны фестываль "Чарнарогі месяц". Спектр яго ўдзельнікаў — надзвычай шырокі: ад звычайных вясковых музыкаў да фольк-мадэрнавых калектываў... Карацей, гурт беларускай музыкі "Ветах", якім кіруе Вячаслаў Калацэў, захацеў паўдзельнічаць у "Чарнарогім месяці". Даслаў свае запісы і... атрымаў запрашэнне на ўглыбовы фест.

Ён праходзіць 25 — 26 жніўня. Удзел "Ветах" аплачвае прымаючы бок. Арганізатары "Чарнарогага месяца" перакананы: за фольк-індустрыяй — будучыня. Вячаслаў Калацэў, у сваю чаргу, угвунены, што аналагічныя фестывалі неўзабаве будуць ладзіцца і на Беларусі.

І замест высновы. Для экспарту нашай народнай традыцыі патрэбны мінімум: элементарная павага да каранёў, што сілкуюць цябе і тваю нацыю. Шкада, але такой павагі іншым разам нам і не стае.

Рэгіянальныя крэатыў збіраў Яўген РАГІН

Мы і свет

"Крыніцы" і сапрапа

Кітайскія студэнты і іх выкладчыкі пасля аднаго з канцэртаў.

Беларусь і Кітай раздзяляюць дзесяць тысяч кіламетраў, але краіны блізка надзвычай шчыльным супрацоўніцтвам. Кітайскія студэнты, магістранты і аспіранты вучацца ў нашых ВНУ, у тым ліку і ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце культуры і мастацтваў. Ды не толькі вучацца, але і ўдзельнічаюць у рэалізацыі самых розных творчых праектаў.

Студэнты і выкладчыкі БДУКІМ з вялікім поспехам выступілі ў Рэспубліканскім шпіталі інвалідаў Вялікай Айчыннай вайны імя П.М. Машэрава. Гучалі арыі з опер і аперэт, лірычныя раманы, песні рускіх і беларускіх кампазітараў у выкананні Чжана Шы Цзюня, Цзоу Ся, Лі Шуан, Чэн Вен Я, Чэн Лу, Ян Яна, Лін Цюаня. Упрыгожаннем канцэрта стала і выступленне кандыдата педагогічных навук, дацэнта Таццяны Гажэў-

скай. Творчае супрацоўніцтва між шпіталем і БДУКІМ будзе прадоўжана і надалей.

Чарговы канцэрт для ветэранаў быў ужо сольным. Аспірант БДУКІМ Цзоу Ся — уладальніца прыгожага сапрапа А выступленне магістранта Чжана Шы Цзюня скарыла артыстызмам і абаяльнасцю вакаліста.

Наступны канцэрт быў прысвечаны харавой музыцы. Жаночы хор "Крыніцы" пад кіраўніцтвам дацэнта кафедры харавога і вакальнага мастацтва Алы Свірыдовіч выконваў песні розных эпох, стыляў, кірункаў і жанраў...

Праграма канцэрта Чжана Шы Цзюня ў Малой зале Белдзяржфілармоніі прайшла ў двух аддзяленнях.

Ва ўсіх канцэртах партыю фартэпіяна выконвала Наталія Чыжова. Яна — і педагог цудоўны, і музыкант выдатны...

А кіраўніком канцэртнага праекта з'яўляецца прафесар, народны артыст Беларусі Уладзімір Эжандзіёсаў.

Іван АРХІПАЎ

Слуцк: 10 дзён на фор-эскізі

Ідэя помніка помніку

Каб слуцкі пояс сцвердзіўся ў грамадскай свядомасці сучаснікаў як наш актуальны нацыянальны брэнд, варта парупіцца пра імідж радзімы гэтай мастацкай з'явы — горад Слуцк. Праграма адраджэння славутых паясоў ужо паспрыяла таму, што гэтым пытаннем заняліся архітэктары і мастакі.

Як паведаміў нам старшыня Мінскай абласной рады па манументальным мастацтве скульптар Іван Міско, 21 жніўня Рада абвясціла конкурс на фор-эскізі (інакш кажучы, на ідэю) манументальна-

дэкаратыўнай кампазіцыі ў гонар слуцкіх паясоў. На распрацоўку фор-эскізу даецца дзесяць дзён.

Пераможцы атрымаюць права на далейшы ўдзел у праекце. Твор, які з'явіцца ў выніку творчага спаборніцтва і будзе выкананы ў матэрыяле, мяркуюць устанавіць на адмыслова аздобленай тэрыторыі побач з ткацкай фабрыкай.

Зразумела, будучая кампазіцыя бачыцца як скульптурны сімвал Слуцка. Дагэтуль у Беларусі не было завядзёнкі ставіць помнікі ў гонар аб'ектаў матэрыяльнай культуры. Дадзены праект, такім чынам, можа распачыць у нашай краіне новую культурную традыцыю.

Пётра ВАСІЛЕЎСкі

Бяспека жыцця

Асцярожна: вада!

Плаванне ў спякотны летні дзень — што можа быць лепш! Але не варта забывацца, што пры невыкананні элементарных правілаў бяспекі адпачынак каля вадаёма можа прывесці да трагедыі. Так, з пачатку бягучага года ў Беларусі на вадзе загінула 399 чалавек, 35 з іх — дзеці, выратаваны 401 чалавек, у тым ліку — 102 дзіцяці. Часцей за ўсё няшчасныя выпадкі на вадзе здараюцца з-за няўважлівасці.

Напрыклад, у Віцебскай вобласці, у вёсцы Дабяя Шумілінскага раёна, трохгадовае дзіця патанула ў канаве. У паселішча яго прывезлі бацькі, а вечарам, застаўшыся без нагляду, хлопчык адзін гуляў на вуліцы. У нейкі момант, перабягаючы па кладцы канаву, ён аступіўся, упаў у ваду...

Падобныя выпадкі, на жаль, — не адзінкавыя, і здараюцца нават з больш сталымі дзецьмі. Напрыклад, шасцігадовая дзяўчынка адпачывала на беразе ракі Мухавец пад Брэстам. Гуляючы з аднагодкамі ў мяч, яна выпадкова аступілася, трапіла нагой у яму на дне

і захлынулася вадой. Бацькі стахапіліся праз пяць хвілін, але было ўжо позна: дзяўчынка загінула...

Часам самых зайдлых аматараў водных працэдур не стыняе ні пахаладанне, ні адсутнасць спецыяльна абсталяваных месцаў для купання, ні папераджалныя знакі. Якраз такія паводзіны і заканчваюцца трагедыяй. Яшчэ адной, і магчыма, самай распаўсюджанай прычынай трагічных наступстваў з'яўляецца купанне ў стане алкагольнага ап'янення.

Так, паблізу Давыд-Гарадка, што ў Столінскім раёне, выратавальнікі паднялі з вады цела мужчыны 1963 года нараджэння. Высветлілася, што загінулы быў п'яны. Узрыўшы лодку, ён адправіўся на раку ўстанавіць сетку, але адплыўшы крыху ад берага, згубіў раўнавагу і патрапіў у ваду. Шанцаў на выратаванне мужчыну не пакінулі і сеткі, у якіх ён заблытаўся...

Заўсёды памятайце вядомую аксіёму: вада памылка не даруе. І ніколі не пакідайце сваіх дзяцей без нагляду паблізу ад вадаёма.

Таццяна БЫЧАНОК, спецыяліст групы прапаганды і навучання Савецкага РАНС г. Мінска

У працяг тэмы

Ад экспедыцый да традыцый

На чэрвеньскім пасяджэнні калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, як паведамляла "К", было разгледжана пытанне "Аб стане і перспектывах падрыхтоўкі спецыялістаў для сферы традыцыйнай мастацкай культуры ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце культуры і мастацтваў". Згадваліся праблемныя пытанні. У сувязі з гэтым калегія Міністэрства культуры прыняла адпаведнае рашэнне.

Нагадаем, што больш чым з 17 тысяч работнікаў клубных устаноў больш за тры тысячы спецыялістаў-практыкаў — ва ўзросце больш за 55 гадоў. Вышэйшую адукацыю маюць толькі 23 працэнты, сярэдняю спецыяльнаю — 41 працэнт. А маладым спецыялістам традыцыйнай культуры бракуе практычных навыкаў: выканальніцкага майстэрства, валодання асновамі рэжысуры святоў і абрадаў...

Калегія вырашыла прадуладзець пры распрацоўцы новых навучальных планаў па спецыяльнасцях традыцыйнай культуры павелічэнне колькасці практычных заняткаў і факультатывных гадзін. Будзе прапрацавана пытанне падрыхтоўкі магістрантаў па спе-

цыяльнасці "Фальклор". Мяркуюцца актывізаваць прафарыентацыю для павелічэння прыёму на адпаведны спецыяльнасці. Будуць таксама разгледжаны прапановы па стварэнні на базе ансамбля "Гуды" БДУКІМ дударскага аркестра. У планах — і стварэнне вопытных узораў беларускіх музычных інструментаў у навукова-творчай лабараторыі для далейшага ўкаранення іх у вытворчасць.

Будзе падрыхтавана праграма сумесных дзеянняў БДУКІМ і Інстытута культуры Беларусі па арганізацыі і правядзенні мэтавых фальклорна-этнаграфічных экспедыцый. Вырашана таксама стварыць праект міжгалоўнай праграмы "Традыцыйная культура і моладзь Беларусі". Прадугледжана распрацаваць і зацвердзіць тыпавыя навучальныя праграмы для ДШМ па напрамку "Народная дэкаратыўна-прыкладная творчасць" і "Народная творчасць". На базе Інстытута культуры Беларусі мяркуюцца стварыць Цэнтр экспертна-навуковага супрацоўніцтва па ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны і аддзяленне Нацыянальнага інвентару нематэрыяльнай культурнай спадчыны. Вырашана ўнесці прапановы па стварэнні ў Інстытуте культуры Беларусі сектара фестывалю традыцыйнай культуры і этнакультурнага выхавання...

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка 23 жніўня сустраўся з чэмпіёнамі і прызёрамі XXX летніх Алімпійскіх гульняў. "Заваяваныя ўзнагароды — гэта не проста дастойная ацэнка працы кожнага атлета, але і прадмет асаблівай гордасці нашай краіны. Вашы поспехі нас радавалі і натхнялі. Я шчыра ўдзячны вам за тое, што Беларусь у Лондане была прадстаўлена на самым высокім узроўні", — сказаў Кіраўнік дзяржавы. Пра гэта паведамляе Прэс-служба беларускага Лідара.

На пачатку гутаркі яшчэ раз віншую Любоў ЧАРКАШЫНУ з узнагародай на Алімпіядзе-2012 — бронзавым медалём у асабістым мнагаборстве па мастацкай гімнастыцы. Безумоўна, гэта вельмі відовішчы від спорту, але не толькі гармонія і дакладнасць рухаў. Гледачоў, якія "хварэлі" за беларускіх гімнастак, скарыла іх мэтанакіраванасць і воля да перамогі.

— Люба, прызнайцеся шчыра, спартсмены знаходзяць час на што-небудзь, акрамя трэніровак? Я маю на ўвазе чытанне, тэатр, танцы, кіно... Што з пералічаных вам найбольш даспадобы?

— Вядома, час знаходзяць. Але яго сапраўды мала: чытаю я, у асноўным, у самалёце, і кіно люблю, але кінаманам сябе не лічу. Хоць фармат 3D у "Тытаніку" ацаніла, і бачу, наколькі фільм стаў больш выразным.

У 13 гадоў, калі я прыехала з Брэста ў Мінск, мая мама марыла, каб я хадзіла ў тэатр, што я і рабіла амаль кожную нядзелю. Мама, напэўна, лічыла, што дзеці павінны нагнаць тое, што яна не паспела, бо казала: "Трэба ўзбагацца", — маючы на ўвазе, канешне ж, культуру. У той час я часта наведвала балетныя спектаклі.

Але цяпер даецца ў знак тое, што я займаюся гімнастыкай: хочацца бачыць у балете больш мадэрна, новых падыходаў да руху. Мне не хапае ў нашай балетнай школе шырыні, яскравых індывідуальнасцей. Разумею, што яны захоўваюць класічную традыцыю, трымаюць марку — напэўна, гэта таксама патрэбна. Але вось глядзіш шоу ў Лас-Вегасе, і разумееш, што людзі — фэнаменальныя... Мы проста не ведаем сваіх магчымасцей, а тое, як артысты лётаюць, без страху... Гэта неверагодна! А потым даведваешся, што там працуюць беларусы, расіяне, украінцы! Вось таму ад тэатра я чакаю большага.

— Вас вучаць прыгажосці ў прамым сэнсе гэтага слова: пастава, хада, каардынацыя рухаў... Далей — артыстызм, стаўленне да музыкі, разуменне драматургіі нумара... Распавядзіце пра гэта, бо гімнастыкі — мастацкі — сапраўды вельмі адрозніваюцца ад іншых спартсменаў!

— Гэта пачынаецца з дзяцінства. Возьмем самае банальнае: пляцігдовае дзіця на першыя трэніроўкі павінна прыйсці ў белых шкарпэтках і чорным купальніку. Гэта эстаэтыка класікі. Так, купальнік можа быць белы — гэта адзінае адрозненне. Дзяўчынак вучаць быць сабранымі, а потым ты ўжо сама не можаш на чапіць штосьці такое... вулічнае.

Што да артыстызму — гэтаму гэта таксама вучаць, калі трэнер на самым пачатку падбірае табе музыку. А ты павінна ўмець адчуць яе. Часам трэнер прыдумвае для нумара цэлую гісторыю — і табе неабходна навучыцца выказаць яе ў руху. У старэйшым узросце мы самі шукаем музыку для выступленняў: каму-

АЛІМПІЗМ Любові

Медалістка Лондана-2012 ўзнялася па-над зямлёй адмыслова для газеты "Культура"

сьці падабаецца іспанская тэма, або штосьці павольнае, лірычнае, або, наадварот, рок. Заўжды неабходна атрымаць станоўчую рэакцыю трэнера, бо ён будзе з табой працаваць. І яшчэ трэба ўлічваць меркаванне судзейства: часта бывае так, што суддзям больш падабаюцца твае мінорныя рэчы, і ты, адпаведна, часцей выбіраеш гэты стыль.

Што ж да касцюмаў, то яны — вельмі прыгожыя, і вы іх бачылі. Швачка заўжды глядзіць, які колер падабаецца спартсменцы, каб ён падыходзіў па настроі, па музыцы, па руху. Так што наша "прыгажосць" — гэта сукупнасць фактараў, а не праца аднаго чалавека.

— Вы былі ў шматлікіх краінах свету. Адкуль прывезлі самыя яскравыя ўражання? Ці ёсць краіна, культура і ментальнасць якой вам блізка?

— Ёсць "гімнастычныя" краіны, якія пастаянна ладзяць спаборніцтвы па мастацкай гімнастыцы. Але ў мяне душа ляжыць да Італіі, прычым ужо шмат гадоў. Мне падабаецца іх стыль жыцця, нават у маленіх гарадках. Усё даспадобы: ежа, манера апранацца. Напрыклад, дзяўчына можа апрануць спартыўны касцюм і шалік, і гэта будзе класна! У Італіі ёсць "хатнія рэстараны": там гатуе і падае ежу сам гаспадар,

Усяго пару гадзін — і хочацца вярнуцца туды, адчуць тую эпоху. Была ў Гродне — таксама вельмі прыемныя ўражання: бачыш, што беларускія помнікі спадчыны існуюць не толькі "на карціцы". Вядома, добра, што гэта ўсё вяртаецца. Белавежскую пушчу мы таксама літаральна праляцелі, і мне гэтага, вядома, не хапіла...

Люблю свой родны Брэст. У дзяцінстве Брэсцкая крэпасць устрымалася як "гісторыя пра "вайнушку", а зараз усё нашмат больш сур'ёзна: разумееш, што людзі тут аддалі свае жыцці... Ведаю, вельмі прыгожыя Браслаўскія азёры, мару іх убачыць. Мелавыя кар'еры з бірузовай вадай таксама хацелася б паглядзець...

Але падарожніцаць хочацца ўлетку, а ў нас у гэты час — самыя актыўныя трэніроўкі, бо кожную восень ладзіцца чэмпіянат свету, а раз на чатыры гады — Алімпіяда.

— Люба, у вас самы эстэтычны від спаборніцтваў. У гэтым сэнсе мастацкая гімнастыка свайго роду эліта сярод іншых відаў спорту. Як вы лічыце, ці складана спартсменкам рэалізоўваць сябе ў гэтай якасці? Як развіваецца гімнастыка ў дадзеным кірунку?

— Мяркую, у гімнастыцы неабходна захаваць жаночасць, бо менавіта яна прываблівае вялікую аўдыторыю. Так, фэнаменальныя рэчы робяць падлеткі, але гэта цікавіць толькі прадстаўнікоў цырка. А публіка, дарослыя людзі хочуць бачыць мастацтва. Вядома, ёсць чыста спартыўныя моманты, але за паўтары хвіліны мы павінны выявіць усё: музыку, настрой — толькі тады гэта мастацкая гімнастыка. Кажуць, што ў 16 гадоў тое немагчыма. Але, мяркую, з гэтым належыць працаваць, тлумачыць дзяўчынкам. Няхай спачатку яны выканаюць пэўныя рэчы механічна, але потым навучацца, і гэта пойдзе знутры.

— На прэс-канферэнцыі пасля вяртання з Лондана вы казалі, што заняліся б трэніроўкамі з дзецьмі. Што хацелі б да іх данесці?

Любоў Чаркашына: "Мяркую, у гімнастыцы неабходна захаваць жаночасць, бо менавіта яна прываблівае вялікую аўдыторыю. Так, фэнаменальныя рэчы робяць падлеткі, але гэта цікавіць толькі прадстаўнікоў цырка. А публіка, дарослыя людзі хочуць бачыць мастацтва. За паўтары хвіліны мы павінны выявіць усё: музыку, настрой — тады гэта мастацкая гімнастыка".

гэта значыць, у той дакладны момант ён гатуе толькі для цябе, няхай нават самую простую пасту, і гэта вельмі прыемна!

Люблю Мілан: там асабліва атмасфера, і яе вельмі добра перадае архітэктура. Заўсёды ўгадваю гэты горад. І Адріятычнае мора — таксама асаблівае, хоць там не пясчаныя пляжы, а дробная галька. Нават мова італьянская: такая пералівістая — ці гэта песня, ці проста гутарка. Усё люблю ў Італіі! Вось шукаю заганы, і ніводнай не знайшла!

— Можна быць, вы ездзіце і па Беларусі? Зараз гэта па-добраму модна: старыя сядзібы, далёкія азёры, балоты... Аўтэнтчны лад жыцця, сапраўдныя месцы — гэта цікава!

— Вельмі хачу падарожніцаць, але пакуль часу не хапае. Апошняя месца, дзе я была — Мірскі замак.

— У першую чаргу — любоў да справы, якой яны займаюцца. Цяжка бачыць, як маленькія дзеткі прыходзяць у залу праз "не магу", бо так будзе і надалей. Хочацца, каб нават на пачатковай стадыі для іх гэта не было манатоннай справай. Трэнер мусіць зрабіць усё, каб яны зацікавіліся, каб дзіця літаральна бегла на трэніроўку. Потым гэта яму вельмі дапаможа: калі ён убачыць, як забаўляюцца яго аднагодкі-падлеткі, у яго ўжо будзе сфарміравана не "трэба", а — "люблю", гэта значыць "я хачу, я ў гімнастыцы развіваюся, расту". Трэба жыць гімнастыкай, і калі ты вельмі стамляешся, то ўсё роўна ведаеш, што гэта — тваё, твая радасць...

**Распытвала Любоў ГАЎРЫЛЮК
Фота Юрыя ІВАНОВА**

Уся музыка Беларусі

У Заслужаным калектыве Рэспублікі Беларусь "Нацыянальны акадэмічны аркестр сімфанічнай і эстраднай музыкі Рэспублікі Беларусь" паведамлілі: аркестр распачаў 26-ы канцэртны сезон.

Гэта адбылося 24 жніўня ў Салігорску. Выступленне калектыву было прымеркавана да Дня шахцёра.

Як запэўнівае нязменны мастацкі кіраўнік аркестра, народны артыст Беларусі Міхаіл Фінберг, чарговы сезон будзе, як і заўжды, насычаным на самыя разнастайныя культурныя падзеі. Дзякуючы ўдзелу ў шматлікіх фестывалях, што адбываюцца цягам года ў беларускіх гарадах, музыканты здолелі распусцець ці не ўсю гісторыю айчынай музыкі...

Па словах галоўнага адміністратара аркестра Веры Пікалавай, 1 верасня калектыву Міхаіла Фінберга выступіць на Мазырскім нафтапраапрацоўчым заводзе, а 7 верасня прыме ўдзел у традыцыйным Фэстывалі камернай і духоўнай музыкі "Тураў-2012".

Чарговая знакавая музычная падзея — Міжнародны джазавы фестываль, што адбудзецца ў Мінску. Апрача таго, аркестр зоймецца падрыхтоўкай да чарговага Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне.

Наш кар.

Аркестр маладосці

27 жніўня ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі, яшчэ да ўрачыстага пачатку сезона, адбудзецца адметны сумесны праект. Тут выступіць маладзёжны сімфанічны аркестр з дзіўнай назвай "I, Culture orchestra 2012".

Маладзёжныя аркестры, якія збіраюць лепшых музыкантаў розных краін, для нас не навіна — дастаткова ўгадаць хаця б аркестр краін СНД. Цяперашні праект скіраваны на краіны-ўдзельніцы "Усходняга партнёрства" Еўрапейскага Саюза: Арменію, Азербайджан, Беларусь, Грузію, Малдову і Украіну. Упершыню ён прайшоў летась, арганізатарам выступіў Інстытут імя А.Міцкевіча ў Польшчы. Сёлета многія закладзеныя традыцыі захаваліся, але з'явіліся і новыя.

Як і раней, праводзіўся і папярэдні кастынг (самы першы, дарчы, не "жыўцом", а праз Інтэрнэт), і далейшыя заняткі з адабранымі музыкантамі, і, нарэшце, канчатковае фарміраванне канцэртнага аркестравага складу. Наперадзе — гастролі па ўсіх краінах-удзельніцах, з захаду на ўсход. Пачатак тура — 25 жніўня ў Варшаве, завяршэнне — 6 верасня ў Баку. Праграма, цікавая і складаная, задаволіць самыя запатрабаваныя густы: мы пачнем творы П.Чайкоўскага, А.Дворжакі, К.Шыманоўскага, А.Рэспігі.

Адметнасцю сёлетніх выступленняў з'яўляецца і тое, што на чале маладзёжнага калектыву стаіць зусім яшчэ малады, але ўжо прызнаны ў свеце дырыжор — Іліч Рывас з Венесуэлы. Яму толькі-толькі споўнілася 20 гадоў, а ён ужо супрацоўнічаў з Глайндборнскім оперным тэатрам і Музычным фестывалем у швейцарскім Верб'е, дырыжыраваў Люцэрнскім сімфанічным аркестрам (Швейцарыя), Каралеўскім філарманічным аркестрам Стакгольма, выступаў на фестывалі "Royal Festival Hall" у Лондане, а таксама ў Сіднэйскім оперным тэатры.

Н.Б.

— Як мне вядома, сем копія твораў знакамітага італьянскага мастака Джавані Батыста Піранэзі, які жыў у эпоху Асветніцтва, стварылі пад вашым кіраўніцтвам студэнты-рэстаўратары Акадэміі мастацтваў. Яны маюць намер перадаць іх у дар кіраўніку Рымскай каталіцкай царквы...

— Сапраўды, паколькі ў студэнцкай групе сем чалавек, было вырашана зрабіць сем капійных графічных твораў. Студэнты Аляксандра Кімейша, Антон Радзівонаў, Юлія Дранец, Святлана Шавай, Валерыя Вікторчык, Кацярына і Алег Падоліны выканалі копіі ў тэхніцы афорт. І трэба зазначыць, што ўсё рабілі сваімі рукамі: металічныя пласціны, грунтоўку, лакі, ідэнтычныя тым французскім, што

Зрабіце лак а-ля французскі...

Маладыя рэстаўратары на чацвёртым "паверсе" Нясвіжскага замка

Сярод сёлетніх першакурснікаў ВУН ёсць і тыя, хто стане засвойваць азы рэстаўратарскай справы. Чым жывуць і якія праекты ажыццяўляюць будучыя рэстаўратары ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў? Адказаць на гэтыя пытанні дапаможа выкладчык навучальнай установы, беларускі графік Юрый ПАДОЛІН.

ўжываў Піранэзі, наносілі малюнкi, выкарыстоўваючы тэхніку, якой карысталіся майстры XVIII стагоддзя...

— Першы набор рэстаўратараў у Акадэміі мастацтваў адбыўся чатыры гады таму...

— Пачыналася ўсё з самага простага — праграм, якія прыняты ва ўсім свеце. У прыватнасці, ужываліся праграмы-мікс, распрацаваныя для падрыхтоўкі рэстаўратараў у Маскве, Санкт-Пецярбургу, Кіеве. Большая частка нашай навучальнай праграмы прысвячаецца еўрапейскай школе мастацтва і рэстаўрацыі. Я працую ў рэстаўрацыі больш за трыццаць гадоў. Займаўся аднаўленнем твораў мастацтва ў Італіі, Германіі, Вялікабрытаніі, Японіі. Таму ведаю, як кажучы, не па чутках асаблівасці, тэхніку майстроў краін, дзе рэстаўрацыя з'яўляецца развітой індустрыяй.

Прафесар, загадчык кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва Уладзімір Зінкевіч запрасіў мяне працаваць у якасці куратара рэстаўрацыйнага аддзялення, створанага на базе кафедры. Сёння нашы студэнты засвойваюць станковы жывапіс, іканалік, мазаіку, энкаўстыку, ляўкасную ды іншыя тэхнікі манументальнага мастацтва. На практычных занятках аднаўляюць страчаныя фрагменты мастацкіх твораў з фондаў Акадэміі ці кансервуюць іх.

— Ці ўяўлялі вашы выхаванцы перад пачаткам вучобы, што іх чакае ў працэсе навучання "на рэстаўратара"? Чаму яны абралі менавіта гэтую спецыяльнасць? Напэўна, і адбор быў сур'ёзны?

— Адбор і сапраўды аказаўся сур'ёзным. Але для гэтых сямі студэнтаў ён быў цалкам свядомы. Вядома, вучыцца на рэстаўрацыйным аддзяленні няпроста: цягам шасці гадоў неабходна засвоіць велізарны аб'ём ведаў. Разам з вывучэннем тэхнік яны асвойваюць працэс кансервацыі, рэстаўрацыі, прычым не толькі тэарэтычна, але, што самае галоўнае, і практычна. Яны ўдзельнічалі разам з высокапрафесійнымі рэстаўратарамі ў адраджэнні нашых замкавых комплексаў — Мірскага і Нясвіжскага.

— І што ўключала практычная работа на адказных аб'ектах?

— Нам адводзіўся пэўны ўчастак. Мы працавалі на вышыні 3 — 4 паверхаў, рэстаўравалі страчаныя месцы. Побач — метр ніжэй, метр вышэй — віравалі спецыялісты "Белрэстаўрацыі", выконваючы аналагічную працу. Яны паказвалі, распавядалі маладым рэстаўратарам пра гісторыю, пра тое, што

было на гэтым месцы ў пэўныя перыяды, што і як варта рабіць, каб аднавіць іх прыгажосць...

З чаго пачынаецца праца рэстаўратара? З фотафіксацыі твора. Акрамя таго, неабходна правесці ўласную даследчую працу. Трэба знайсці аўтара работы, вызначыць мастацкую школу, яе вучняў, эпоху. У нашай аўдыторыі на сценах можна ўбачыць капійныя творы, зробленыя студэнтамі. Яны іх выканалі так, як выконвалі свае работы іх аўтары. Рэстаўратары-пачаткоўцы падрыхтоўвалі грунты, вызначалі спосаб праклейкі палатна і гэтак далей. У выніку мы маем копіі знакамітых твораў вядомых мастакоў.

— Вы — вядомы графік, стварылі нягледзячы на гэта, вядомых у Беларусі і ў іншых краінах. Вы лічыце сябе мастаком або рэстаўратарам?

— Сапраўды, шмат працую ў галіне графікі, з дрэвам, аднаўляю старадаўнія творы мастацтва. Відаць, не аддзяляю сябе ні ад адной, ні ад другой іпастасі...

— А хто быў самым першым вазым настаўнікам?

— Я, як і многія мае калегі, — выпускнік Акадэміі мастацтваў. А першыя мае вопыты як мастака адбыліся ў чатырохгадовым узросце. Аднойчы, пад час рамонту ў кватэры, калі бацькі сышлі на працу, я зразумеў: мой час надыйшоў... І — прыступіў да размалёўвання свежапафарбаванай сцяны. Прышоўшы дадому і ўбачыўшы мае "шэдэўры", бацькі застылі ў маўчанні. Раніцай мае творы на сценах зніклі. Я пачаў думаць, што мала працаваў, і на наступны дзень узяў крэсла, забраўся на яго і з вышыні стаў маляваць. Бацькам пался гэтага нічога не заставалася, як адвесці мяне ў дзіцячую студыю. Мне пашанцавала, маім педагогам быў Сяргей Пятровіч Каткоў — заслужаны настаўнік БССР, які выхаваў шмат дзяцей, што сталі пастаяннымі мастакамі. Яго выкладчыцкі талент быў унікальным. І я ягоную метадыку, яго прыёмы, якія дапамагаюць лепшаму запамінанню, выяўленню здольнасцей, імкнуся выкарыстоўваць у сваёй практыцы...

Наталля КІРПІЧЭНКАВА
На здымках: рэпрадукцыі работ Джавані Батыста Піранэзі.

Самы дзіўныя завулак Гродна

Здаецца, што пра старадаўні Гродна мы ведаем ці не ўсё. Аднак, як аказалася, гэта зусім не так.

Пацвярджэннем таму — новая кніга "Гродзеншчына. Частка 1. Гісторыя, краязнаўства, этнаграфія". Выданне — гэта факсімільнае аднаўленне гістарычных, краязнаўчых і этнаграфічных матэрыялаў, якія выйшлі ў Памятных кніжках Гродзенскай губерні за перыяд з 1860 па 1915 гг. Цікава будзе даведацца, што ў 1909-м у горадзе існаваў "Гарадскі цырк на Акцывнай плошчы", мылаварны і ручны лесаніжныя заводы, "Алоўкавая фабрыка купца Эліяшавы", "Дэпо мінеральных вод", рэзтфікацыйны завод Хрушова, чыгуначна-ліцейны завод "Файнгольд і К". Напрыканцы XIX ст. працавала ажно шэсць піваварных заводаў! Пры гэтым меліся заводы як "звычайнага" піва, так і "баварскага". Нельга не адзначыць і самы дзіўны гродзенскі тапонім: Вар'яцкі завулак — ён існаваў з 1886 па 1913 год.

У сваю чаргу, даведацца пра гісторыю грамадскага транспарту горада можна ў новай кнізе Віктара Саягіна "Гісторыя грамадскага транспарту Гродна". Упершыню ў адным выданні праведзена

даследаванне ўсіх відаў транспарту горада над Нёманам: ад конных зіпажаў, аўтобусаў і таксі, тралейбусаў, параходаў і цеплаходаў, чыгуначнага транспарту да самалётаў. Аўтар прааналізаваў перыяд ад 60-х гадоў XIX ст. да 80-х XX-га. У гэтай кнізе прыводзяцца рэзкія дакументы, раней вядомыя толькі вузкаму колу гісторыкаў і архівістаў. Усяго ж там апублікавана больш за 200 фатаграфій многіх гродзенскіх краязнаўцаў, значная частка якіх прапануецца ўвазе чытачоў упершыню.

Спраба ўзнавіць гісторыю паводак у Гродне, пачынаючы з першай трэці XVIII стагоддзя і да пачатку XXI стагоддзя зроблена ў кнізе Аляксандра Яршова і Віктара Саягіна "Гродзенскія паводкі ва ўспамінах і фотаздымках". Такую працу атрымалася зрабіць дзякуючы ўспамінам гараджан, публікацыям у газетах часопісах, архіўным дакументам. У прыватнасці, у кнізе прадстаўлены звесткі пра паводкі ў Гродне 1931-га, 1958-га, 1979 гадоў.

Інэса ІЛЮШЫНА, загадчык інфармацыйна-бібліяграфічнага сектара Цэнтральнай гарадской бібліятэкі імя Андрэя Макаёнка

Як біліся мехам у Першую сусветную?

Сёння ў свеце не засталася ніводнага сведкі падзей Першай сусветнай вайны, пачатак якой прыпаў на жнівеньскія дні 1914 года. Тым не менш, захавалася багата дакументальных сведчанняў падзей Вялікай вайны, як яе ў той час называлі.

Гульня "Бой мехам".

забітымі, і каля 20 мільёнаў былі скалечаны.

Цікавыя матэрыялы, звязаныя з падзеямі гэтай вайны на Беларусі, склалі віртуальную выстаўку "Першая сусветная. На ўсход ад лініі фронту", падрыхтаваную Цэнтрам Дзяржаўнага каталога Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь. Перайшоўшы па адпаведнай спасылцы на сайце Цэнтра, можна пазнаёміцца з разнастайнымі рарытэтнымі фотаздымкамі і дакументамі з аичынных музеяў. Да слова, найбольшая колькасць прадметаў прадстаўлена з фондаў Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага.

На выстаўцы дэманструюцца здымкі Рамана Салаўя, якія датуюцца 1916 — 1917 гадамі. Дзякуючы зафіксаваным фотакамерай імгненням можна ўбачыць салдата, які ў акопе піша ліст з фронту Паставаў сваім родным; вайскоўцаў, якія не толькі змагаюцца з ворагам на палях бітваў, але і жывуць звычайным жыццём, няхай сабе і ў экстрэмальных умовах: пітуюць дошкі, сушаць парцыяны, з нецягліваасцю чакаюць канцэрт, праводзяць вучэньні, удзельнічаюць у гульні "Бой мехам"... Адзін з фотаздымкаў Рамана Салаўя зафіксаваны, як каля Паставаў, у акопе на беразе Ксяндзоўскага возера, баец нешта занатоўвае ў дзёнік. Так і ўяўляецца вобраз Максіма Гарэцка-

Салдаты ў чаканні канцэрта.

Салдаты з тэлефонам.

га, які робіць свае накіды для будучага знакамітага твора "На Імперыялістычнай вайне".

Ствараюць атмасферу таго часу і іншыя адметныя артэфакты: казначэйскія білет "50 копеек" і марка "Николай I", плакат "Война России с Турцией", "Памятка" ад імператрыцы Аляксандры Фёдаравны 1916 года ці тая ж паштоўка "Шель австріец вь Радзівилы, да погаль на бабы вилы". Прадстаўлены на віртуальнай выстаўцы і жывапіс. Ёта, сярод іншага, творы "Сталовая Мікалая II у Стаўцы", "Кабінет Мікалая II у Царскай Стаўцы ў Магілёве", а таксама "Сабор у Стаўцы Мікалая II" гэндзля мастака Івана Драпачэнкі.

Экспануюцца віртуальныя копіі прадметаў са Сморгонскага гісторыка-краязнаўчага музея, Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея імя Е.Р. Раманава, Мінскага абласнога краязнаўчага музея, Мемарыяльнага комплексу "Брэсцкая крэпасць — герой", Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея, а таксама Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, Баранавіцкага краязнаўчага музея.

Кастусь АНТАНОВІЧ

Мікалай Суэцін.

Гісторыя сучаснага мастацтва і ў наш час усё яшчэ станаўлення. Гісторыя ж мастацтва класічнага авангарда, які адбыўся ў перыяд паміж дзвюма сусветнымі войнамі, тым больш мае патрэбу ў асэнсаванні. Гэты час склада на паддаецца ацэнцы ў сілу яго недастатковай дыстанцыраванасці ў часе. Ён міжволі носіць палемічны характар, бо шматлікія сілы, што яго абумовілі, да сённяшняга дня застаюцца на авансцэне, уплываючы на наша эмацыянальнае ўспрыманне, а часам яго скажаючы. Вызначыць ролю авангарднага мастацтва нават сёння — задача няпростая.

нінградскай справы" быў закрыты Музей абароны Ленінграда, экспазіцыя якога цалкам спраектавана Суэціным і ягонымі сябрамі. Чакаў, што яго арыштуюць, як і ўсіх кіраўнікоў музея, але — пранесла. Аднак здароўе, і так падарванае блакадай, у час якой яму даводзілася есці... фарбы, не вытрымала. Пасля ягонай смерці нейкія людзі сярод белага дня разграмілі майстарню па вуліцы Піянерскай, вынеслі шмат розных работ творцы і рэчаў... Добра, што хаця б захаваўся багаты архіў і некаторыя работы Суэціна ў яго дачкі Ніны Мікалаеўны, вядомага архітэктара. Наколькі я ведаю, усё гэтае багацце яна завяшчала Рускаму музею.

На жаль, у тыя, 1960-я, гады я амаль нічога не чуў ні пра "віцебскі Рэнесанс", ні пра УНОВИС, хаця пра "супрэматызм" Малевіча, пра "Чорны квадрат", мы, студэнты-мастацтвазнаўцы, ужо тады мелі ўяўленне. І на той, адзінай, сустрэчы з Яўгеніяй Маркаўнай Магарыл, у яе аднапака-

рускага беспрадметнага мастацтва, але і ў гісторыі ўсяго абстрактнага мастацтва XX стагоддзя..."

І роля Мікалая Суэціна ў гэтай з'яве — вельмі значная, хаця не такая вядомая, як, скажам, роля геніяльнага рэфарматара новага мастацтва Казіміра Малевіча. Суэцін — лірык. Так, так, менавіта лірык, бо ўсе ягоныя намаганні сканцэнтраваны на абыгрыванні чыста экзістэнцыйных якасцей кожнага супрэматычнага элемента. Канешне ж, лірыка і беспрадметны супрэматызм гучаць, можа, трохі дзіўна, але — гэта таксама адна з таямніц мастацтва. "Канструктывіст" і "рацыяналіст" Малевіч і "лірык" Суэцін — ідэальныя званы аднаго лаўца, імя якога — "супрэматычнае поле", дзе побач з жытам растуць і валожкі. Такая вось пазыя. І справа тут зусім не ў манеры адлюстравання аб'ектаў (хаця яна таксама адыгрывае сваю ролю як падстава), а ў самой прыродзе самавыяўлення Суэціна, што народжана няўлоўным

матэрыяльным ордэрам" і выкарыстоўвае яго ў афармленні Сусветнай Парыжскай выстаўкі 1937 года. А да таго, у 1935-м, пасля смерці мэтра супрэматызму, менавіта Суэцін было накіравана лёсам стаць пераемнікам малевічэўскай дактрыны. На яго ж долю выпала і мастацкае афармленне апошніх провадаў Малевіча, калі тунелі ў ўбранне пахавальнай залы Суэцін рашыў у чыста супрэматычным стылі. Змучанае, пашкоджанае страшнай хваробай цела Малевіча было пакладзена ў супрэматычную тунель-архітэктон чорна-бела-зялёнага колеру. У галавах замест іконы паклалі чорны квадрат. Так і павезлі прах Казіміра Севярынавіча з Ленінграда ў Маскву, каб там, у падмаскоўнай Нямчынаўцы, яго пахаваць... Суэцін жа зрабіў і пасмяротныя злёпкі твару ды рук Малевіча. Потым гэтыя злёпкі ён падарыў Рускаму музею, але яны былі так глыбока схаваны далей ад людскіх вачэй, што праз дзесяцігоддзі лічыліся работамі "невядомага аўтара".

Мікалай Суэцін: супрэматычны крок да новага дызайну

Апошні салдат з легіёна Малевіча

Уся гэтая мая прэамбула датычыцца і так званай Віцебскай мастацкай школы ў асобах Казіміра Малевіча і яго аднадумцаў па УНОВИСу. Пра дадзенае аб'яднанне газета "Культура" пісала шмат разоў пад рубрыкай "Вяртанне імёнаў", калі падрабязна знаёміла чытачоў з жыццём і творчасцю Л.Юдзіна, І.Чашніка, Эля Лісіцкага, В.Ермалаевай, У.Стржэмінскага, Н.Хадасевіч-Лежэ. Таму зараз я не буду зноў вяртацца да яго канцэпцыі, а таксама да гісторыі яго з'яўлення ў Віцебску.

Аднак сярод "унавісаўцаў" быў яшчэ адзін чалавек, таленавіты мастак, "апошні з магікан", які амаль да 50-х гадоў мінулага стагоддзя — гэта значыць, да сваёй смерці — заставаўся верным памяці свайго вялікага віцебскага настаўніка — Малевіча. Хаця ў практычнай мастацкай дзейнасці, зразумела, ужо ў 1930 — 40-я гады не меў магчымасці ўвасабляць ідэі супрэматызму ў жыццё: час быў зусім іншы. Тая, віцебска-петраградская, рамантычная "рэвалюцыя" ў мастацтве, разгромленая новым "дзяржаўным рэалізмам", даўно сышла на нішто і засталася толькі ў памяці тых, хто цудам ацалеў у мясарубцы 30-х гадоў і пасля вайны ды меў магчымасць нешта раскажаць і паказаць (калі што выпадкова захаваўся) сваім нашчадкам.

Так, сёння гаворка пойдзе пра Мікалая Міхайлавіча Суэціна — аднаго з самых блізкіх сяброў Малевіча, Ермалаевай, Чашніка ды Лісіцкага. Для Суэціна Віцебск стаў на некалькі гадоў і ўтульным домам, і прафесійнай школай майстэрства, і стартавай пляцоўкай, адкуль ён пайшоў у іншае творчае "вымярэнне" пад назвай "Петраград-Ленінград", дзе яшчэ цэлых 30 гадоў пасля Віцебска імкнуўся, па меры сіл і магчымасцей, што-сьці, хаця б крышачку, захаваць ад ідэалаў блашаваных гадоў "віцебскага Рэнесанса".

У 1926-м знакаміты авангардыст Піт Мандрыян пісаў: "Сёння мы адчуваем патрэбу не столькі ў чыстай прыгажосці, колькі ў яе ўнікальнай здольнасці выразна выяўляць тую ўсеабдымную духоўнасць, якая жыве ў кожнай рэчы. Яна тоесная таму, што хавалася ў мінулым пад імем Бажаства і што патрэбна нам, жаласным, убогім смяротным, для таго, каб жыць і захоўваць раўнавагу". "Захоўваць раўнавагу", пачынаючы з канца 20-х гадоў, было ўжо немагчыма ў СССР ні для Малевіча, ні для яго паплечнікаў, былых віцябчан. Лёс усіх пайшоў па зусім розных шляхах: хтосьці паспрабавалі перайсці на рэйкі "сацрэалізму", нехта трапіў пад прэс "чырвонага кола", іншыя наогул адмовіліся ад любых ілюзій "новага мастацтва" і апынуліся ва "ўнутранай эміграцыі". І толькі некалькі чалавек, у ліку якіх — і наш герой, з годнасцю пахаваўшы ў 1935-м Казіміра Севярынавіча Малевіча, спра-

М.Суэцін. Святочнае афармленне Віцебскага трамвая 1920 г.

бавалі яшчэ трымаць сябе ў нейкай маўклівай прасторы бурнай, незабыўнай паслярэвалюцыйнай маладосці...

Аднойчы ў Ленінградзе, разам з маім універсітэцкім педагогам Валянцінам Якаўлевічам Бродскім, я трапіў на кватэру мастачкі Яўгеніі Маркаўнай Магарыл. Гэта адбылося, калі не памыляюся, напрыканцы чэрвеня 1962-га: жанчына толькі што адзначыла 60-годдзе і была ў добрым настроі. Паказваючы свае пейзажы і нацюрморты, яна распавядала нам пра сваю "акварэльную" творчасць, якой яна ўхітралася, напярэць страшэннаму голаду і холаду, трошкі займацца нават у блакадным Ленінградзе. А пасля Перамогі наогул стала вядомай акварэлісткай. Але справа не ў гэтым, а ў тым, што пад час размовы Яўгенія Маркаўна прагаварылася, што ў самым пачатку 1920-х, яна, 18-гадовая дзяўчына, была вучаніцай Віцебскага мастацка-практычнага інстытута ды членам нейкай групы Сцвярдзальнікаў новага мастацтва (УНОВИСа) і добра ведала свайго настаўніка Малевіча, як мы ведаем цяпер, сябрвала з сакурнікамі Суэціным, Чашнікам, Хіджелем. Распавяла, што асабіста прысутнічала некалькі гадоў таму на пахаванні Мікалая Суэціна, "вельмі таленавітага і добрага чалавека", які ў апошнія гады свайго жыцця ў Ленінградзе пачуваў сябе маральна вельмі дрэнна, асабліва пасля таго, як са скандалам у 1952-м у ходзе "Ле-

ёвай кватэры, "віцебскае" пытанне, канешне ж, я ёй не задаваў. Што зробіш? Тады яна мне і Валянціну Якаўлевічу падарыла па маленькай акварэльцы, а мы ёй — два пакуначкі цукерак ды пячэння. Так ці інакш, але ў маім жыцці, дзякаваць богу, адбыліся дзве сустрэчы з жывымі ўдзельнікамі паслярэвалюцыйнай Віцебскай мастацкай эпопеі: Яўгеніяй Маркаўнай Магарыл і Валянцінам Іосіфавічам Антошчанка-Аленевым (пра яго я згадваў у сваіх "культураўскіх" нарысах пра Марка Шагала і Веру Ермалаеву). Не лічычы, канешне ж, "смаленскай супрэматысткі" Надзеі Хадасевіч, будучай Хадасевіч-Лежэ, якую таксама добра ведаў...

Канешне, Суэцін і УНОВИС — гэта два словы, адно ад другога неаддзельныя. Выдатны французскі мастацкі крытык, адзін з найлепшых еўрапейскіх знаўцаў сусветнага авангарда Андрэй Накаў так вызначыў ролю гэтага аб'яднання: "...Адзінае аб'яднанне мастакоў у паслярэвалюцыйнай Расіі, якое выяўляе непаўторную своеасабіласць і рашуча наватарскі характар, — гэта група УНОВИСа, што складалася ў Народнай мастацкай школе Віцебска ў пачатку 1920 года... Арыгінальныя сістэмы выкладання ў Віцебску, як і аўтарытэт УНОВИСа ў Заходняй Еўропе, дзе яго палымным прадстаўніком выступае Лісіцкі, ставяць гэтае аб'яднанне на асобнае месца не толькі ў гісторыі

М.Суэцін. Супрэматычная чарнільніца.

вокалгненнем, водбліскам, нейкімі вібрацыямі: гэта сусвет, заключаны ў мікракосм, сваімі ваганнямі, хваля за хваляй, якая аднаўляецца ва ўсім багацці і разнастайнасці, — менавіта ў гэтым тояцца магчымасці спазнання чалавека.

Забягаючы наперад, скажу, што Суэцін у групе УНОВИСа быў бліжэйшым з супрацоўнікаў да Малевіча, таксама, як і пазней — у ленінградскім Інстытуце мастацкай культуры (ИНХУК), дзе пасляхова рэалізоўваў архітэктонны свайго настаўніка. Акрамя таго, ён дапамагаў Малевічу ў стварэнні супрэматычных гіпсавых мадэляў і прадметаў побыту, развіваў яго праекты на Ленінградскім фарфоравым заводзе, дзе працаваў і ў 1930-я, і ў 1940-я гады. Але нягледзячы на моцны ўплыў ідэі Малевіча, Суэцін самастойна вынаходзіць унікальны "дэкаратыўны супрэ-

Дык хто ж ён такі, гэты Суэцін? Адкуль ён з'явіўся на беларускай зямлі? Дарэчы, калі я іншым разам вымаўляю прозвішча "Суэцін", мяне нават вядомаму інтэлектуалы папраўляюць: "Вы хочаце сказаць: "Суцін"?". А ўся гэтая блытаніна — ад, мякка кажучы, недахопу ведаў, хаця і пра Хаіма Суціна мала хто мог штосьці сказаць гадоў пятнаццаць — дваццаць таму...

Мікалай Суэцін — рускі. Дваранін. Яго малая радзіма — пасёлак Мятлеўская Калужскай губерні, дзе будучы мастак нарадзіўся роўна за 20 гадоў да Кастрычніцкай рэвалюцыі: 25 кастрычніка (7 лістапада) 1897-га. Бацька — начальнік мясцовай чыгуначнай станцыі. Маці — хатняя гаспадыня. Спачатку была гімназія ў Калузе, якую Ко-

ля скончыў вельмі паспяхова. А што потым? Бацькі марылі бачыць сына ваенным. Тут праблем

не было ніякіх: хлопчык сам жадаў звязаць сваё жыццё з арміяй. У 1911 ці ў 1912 годзе ён паступіў у толькі што створаны Другі Кадзкі корпус імператара Пятра Вялікага горада Пецярбурга (ваенная гімназія). Вучыўся добра. Дарэчы, менавіта тут Мікалай упершыню захапіўся рысаваннем. Як далей склаўся б лёс кадэта Суэціна — невядома, каб не пачалася вайна. Яго як выпускніка ваеннай установы, тут жа мабілізавалі, і праз год, у 1915-м, ён апынуўся на Каўказе. Увогуле, "ваенная" старонка жыцця Суэціна вядомая зусім мала. Я, напрыклад, так і не знайшоў дакументальных фактаў таго, пры якіх абставінах Суэцін праз два гады апынуўся ў Віцебску. І, наогул кажучы, што ён рабіў на Каўказе цэлыя два гады?

(Працяг будзе.)
Барыс КРЭПАК

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- Мастоцтва Беларусі XII — XVIII стст.
- Мастоцтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
- Мастоцтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
- Мастоцтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
- Мастоцтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Выстаўкі:**
- "Веткаўскія іконы XVIII — XIX стст. у шытых бісерных акладах" (з фондаў Веткаўскага музея імя Ф.Р. Шклярава і прыватных калекцый).
- "Шляхам майстэрства. Мастакі-юбіляры 2012 года".
- "Каралеўскія скарбы: еўрапейскія шэдэўры 1600 — 1800". З калекцыі Музея Вікторыі і Альберта (Лондан).
- Партрэт Войцэха Пуслоўскага пэндзля Валенція Ваньковіча.
- **Слукція паясы** з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Літвы.
- "Анатоль Каплан. Графіка" (з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі).
- "Пад мірным небам" (праект "Нашы калекцыі").

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул.
Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 87 96.

- Пастаянныя экспазіцыі: "Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча", "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."
- "Цярноўнік крэсаў" (сямейнае фота Ваньковіча-Вайніловіча, прысвечанае Эдварду Вайніловічу, заснавальніку Чырвонага касцёла).
- "Аўтапартрэт" Валенція Ваньковіча (выстаўка аднаго твора).

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянныя экспазіцыі.
- "Традыцыйнае іранскае мастацтва".

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦКАГА-
БІРУЛІ
Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.

Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст."
- Выстаўка жывапісу магілёўскага мастака Сяргея Кісялёва.

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "Водбіскі ваеннай славы".
- "Мастоцтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст."
- "Вайна 1812 г. у гісторыі Мінска".
- Выстаўкі:**
- "Палац вялікіх князёў літоўскіх у Вільнюсе" (са збору Нацыянальнага музея-палаца вялікіх князёў літоўскіх у Вільнюсе).
- "Святло іконы" (іканалісны жывапіс Ядвігі Сянько).
- "Каштоўныя ўзоры" (золата ў помніках дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і пісьменства).

Дом-музей І З'езда РСДРП
г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- "Сад камянёў".

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91,
(8-01596) 2 82 70.

- Пастаянныя экспазіцыі.
- "Мір стары — Мір новы" (фотавыстаўка).
- "Кветкі для Марыі" (Л.Зарубіна).

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫКА-КУЛЬТУРНЫ
МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК
"НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул.
Ленінская, 19.
Тэл.: 8-01770 53196

- Выстаўка "Масонская калекцыя са збору Вацлава Федаровіча" (з фонду Віцебскага абласнога краязнаўчага музея).
- "Каралеўскія скарбы: еўрапейскія шэдэўры 1600 — 1800". З калекцыі Музея Вікторыі і Альберта (Лондан).

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул.
Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

- Экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
- Выстаўка "Якуб Колас: боцман і адмірал" (фотаздымкі паводле фондавай калекцыі).

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!

НАГАДВАЕМ! ПРАЦЯГВАЕЦЦА
ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"
НА ВЕРАСЕНЬ І НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ!

Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875,
ведамасная падпіска — 638752.

ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ

г. Гродна, вул.
Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:

- "Рэлігія і культура ў Беларусі".
- "Эпоха. Час. Будынак".

Выстаўкі:

- "З крыніц старажытных".

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул.
Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- Выстаўка "Захаваем на вякі. Новыя пастанупленні і набыткі са збору Гомельскага абласнога музея ваеннай славы".
- На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
- "Музей крыміналістыкі".

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул.
Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

- Пастаянныя экспазіцыі "Прырода Лідчыны".
- Выстаўкі:**
- "Вядзём пачатак свой ад Гедыміна...".
- "Прадметы побыту к. XIX — п. XX стст."
- Выстаўка адной карціны "Партызаны".
- "Прывітанне, ранейшая Ліда!".
- "Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60".
- Турыстычна-пазнавальная праграма "Праз вякі, праз стагоддзі" ў Лідскім замку.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул.
Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

"Усходні базар"

(кірмаш-продаж).

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 327 26 12.

- Выстаўка ілюстрацый да чэшскага анімацыйнага фільма "Краток".
- Выстаўка па выніках Адкрытага рэспубліканскага конкурсу творчых работ сярод навучэнцаў "Будучыня, якую мы хочам".
- Выстаўка дыпломных работ студэнтаў кафедры народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

Тэатралізаваная экскурсія
паводле казак Якуба Коласа.

- "Шляхам Янкі Купалы да Якуба Коласа" (дэманструецца ў філіяле "Мікалаеўшчына" музея Якуба Коласа, на мемарыяльнай сядзібе "Смоляны").
- "Таямніцы Дома Песняра": інтэрактыўная гульня-віктарына для дзяцей малодшага і сярэдняга школьнага ўзросту па экспазіцыі Музея Якуба Коласа.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск,
вул. Янкі
Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя.
- "Жыццё і творчасць Янкі Купалы".
- "Неўміручая Паўлінка" (да 100-годдзя напісання Янкам Купалам п'есы "Паўлінка").
- Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!" для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.
- Інтэрактыўная гульня "У пошуках Папараць-кветкі".

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:

- "Апякункі паэтычных нябёс" (літаратурна-дакументальная).
- "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".
- "Свет вачыма дзяцей" (творы выхаванцаў Дзіцячага дома-інтэрната для дзяцей-інвалідаў з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця).
- "Няхай світае свету!" (да 40-годдзя выдавецтва "Мастацкая літаратура").
- Міні-выстаўка, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння Максіма Танка, "Паэт з нарачанскага краю".
- Выстаўка "Служэнне Яе Вялікасці Айчынай Спадчыне" да 80-годдзя Адама Мальдзіса.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

- Экспазіцыі:
- Пастаянная экспазіцыя.

Выстаўкі:

- "1812 г. Вайна і мір" (літаграфіі і гравюры з калекцыі Уладзіміра Ліхадзедава і Уладзіміра Пефціева).

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка
палаца

Выстаўкі:

- "Адрас: Савецкі Саюз".
- "Гонар і веліч краіны гор".
- "Гомель будзеца" (да 870-годдзя першай згадкі пра горад у летапісных крыніцах).
- "Старадаўнія гарады Беларусі ў кнігах і артэфактах" (да 1150-годдзя Полацка).
- "Ікона ў дрэве" (выстаўка У. Дзядкова).

Аб'ява*

ОАО "Гомель-Белпромкультура"
спеціалізаванное предприятие
по комплектации объектов культуры

**предлагает
любое
звуковое
и световое
оборудование
производства предприятий
Республики Беларусь**
**Форма оплаты любая.
Доставка и монтаж.**

г. Гомель, ул. Барыкина, 82 "Б"
0232 408-172, 408-182;
+375 29 681 15 30
www.GBPk.by

- "Рэчыцкае Адраджэнне" (выстаўка жывапісу і графікі).
- "Нязменныя сведкі часу" (выстаўка рэчаў перыяду XVIII — XX стст. са збору музея Гомельскага палацава-паркавага ансамбля).
- "Злата Прага" (фотавыстаўка).
- "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).

- Паўночнае крыло палаца
- Выстаўкі:**
- "Свет звяроў Гомельшчыны".
- Выстаўка гомельскага мастака П.Шалюты "Духмяна пахне лета і красуе".
- Куток жывых экзатычных рэптылій.
- **Зімовы сад** Свет субтрапічных раслін і жывёл.
- Працуюць **рэстаўрацыйныя майстэрні і аддзел па турызме** (вул. Кірава, 8).

ШТОТЫДНЁВАЯ
ГРАМАДСКА —
АСВЕТНІЦКАЯ
ГАЗЕТА

Выдаецца
з кастрычніка
1991 года
Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае
пасведчанне № 637,
выдадзена
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар —
Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ
Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ,
Уладзімір АРЛОЎ,
Міхаіл БАРАЗНА,
Уладзімір ГЛЕП,
Ірына ДРЫГА,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Кацярына ДУЛАВА,
Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Міхаіл КАЗІНЕЦ,
Віктар КУРАШ,
Барыс СВЯТЛОЎ,
Святлана СУХАВЕЙ,
Міхаіл ФІНБЕРГ,
Леанід ШЧАМЯЛЁЎ,
Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Марына САМОНЧАНКА
(адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Таццяна КОМАНОВА,
Барыс КРЭПАК,
Юген РАГІН,
Ілья СВІРЫН.
Спецкарэспандэнты:
Пётр ВАСІЛЕЎСКІ
Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.
Загадчык аддзела
фоталістаграфіі —
Юрый ІВАНОЎ
Карэктар —
Інга ЗЕЛБГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталля ОВАД
Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.
Тэлефоны:
(017) 290 22 50,
(017) 286 07 97,
(017) 334 57 23
Тэлефон/факс:
(017) 334 57 41
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by
E MAIL: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы
не рэцэнзуюцца
і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у рэдакцыю
паведдаюць сваё
прозвішча, поўнаасцю імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар пашпарта,
дату выдачы, кім выдадзены
пашпарт, асабісты нумар),
асноўнае месца працы,
зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць матэрыялаў.
"Матэрыял на правах
рэкламы.

"Культура", 2012.
Індэксы 63875, 638752
Наклад 7366
Падпісана ў свет
24.08.2012 у 11.30
Замова 3657
Дзяржаўнае прадпрыемства
"Выдавецтва
"Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179
ад 03.04.2009.
пр. Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую
здзейнасць
ЛВ №02330/0003879
ад 17 красавіка 2009 г.

Дырэктар —
ПРЫКО Алег Васільевіч
Першы намеснік дырэктара —
КРУШЫНСКАЯ
Людміла Алексееўна
Намеснік дырэктара
па маркетынгу —
СІДАРЭНКА Антон Васільевіч
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл.: (017) 290 22 50
(прыёмная).
Бухгалтэрыя:
тэл.: (017) 334 57 35

